

Enligt sändlista

Beslut om Hållet-Marieberg-Stenbro naturreservat i Nyköpings kommun

BESLUT

Nyköpings kommun beslutar med stöd av 7 kap. 4 och 7 § miljöbalken (1998:808) att Hållet-Marieberg-Stenbro naturreservat i Nyköpings kommun, inrättat av Nyköpings kommun den 2 januari 2007, diarienummer KK 05/21, ska ha den minskade geografiska omfattning som framgår av bilaga 1. Reservatets nya gränser märks ut i fält.

För att tillgodose och uppnå syftet med reservatet beslutar Nyköpings kommun med stöd av 7 kap. 4, 5, 6 och 30 §§ miljöbalken samt 22 § förordningen (1998:1252) om områdesskydd enligt miljöbalken m.m. att nedan angivet syfte, skäl och föreskrifter ska gälla i reservatet (se *Reservatsföreskrifter*).

I enlighet med 3 § förordningen om områdesskydd enligt miljöbalken m.m. fastställer Nyköpings kommun bifogad skötselplan (bilaga 2) med mål, riktlinjer och åtgärder för reservatets skötsel och förvaltning. Denna skötselplan ersätter tidigare skötselplan fastställd den 2 januari 2007, diarienummer KK 05/21.

När detta beslut vunnit laga kraft upphävs, med stöd av 7 kap. 7 § första stycket miljöbalken (1998:808) Nyköping kommuns beslut 2007-01-02 diarienummer KK 05/21 angående naturreservatet Hållet-Marieberg-Stenbro i Nyköpings kommun.

Uppgifter om naturreservatet

Reservatets namn	Hållet-Marieberg-Stenbro naturreservat
Naturvårdsregister ID	2010858
Kommun	Nyköpings kommun
Församling/socken	Nicolai socken
Lägesbeskrivning	I Nyköpings tätort
Naturgeografisk region	Boreonemoral region
Vattenförekomst	Nyköpingsån ID WA54398072
Areal	62,6 ha, varav land 58,2 ha 56,4 ha produktiv skogsmark
Fastigheter (markägare)	Del av Brandkärr 2:1, Brandkärr 2:6, Hållet 1:1, Hållet 1:8, Oppeby gård 1:6,

2025-11-11

SHB24/199

Stenbro 1:8 (Nyköpings kommun). Hållet
1:7 (Region Sörmland).

Nyttjanderätter/servitut

Vattenfall Regionnät AB ledningsrätt,
Vattenfall Eldistribution AB ledningsrätt,
Sportfiskarna Samarbets-och förvaltningsavtal
kring Nyköpingsån,
Privatperson skötsel- och underhållsåtgärder,
Arelion Sweden AB – avtalsservitut för fiber,
Officialservitut för väg på Stenbro 1:8,
Nyköping vatten (fastigheten Mjolkflaskan 5),
avtalsservitut för ledningar m.m.

Naturvårdsförvaltare

Nyköpings kommun

Syfte med naturreservatet

Syftet med naturreservatet Hållet-Marieberg-Stenbro är att bevara ett tätortsnära område med höga naturvärden och att långsiktigt behålla och utveckla rekreationsvärden. Områdets värdefulla vattenmiljöer med dess ekosystem, ekosystemsfunktioner och biologiska mångfald bevaras samt kan vid behov återställas eller nyskapas.

Värdefulla naturtyper som exempelvis den naturskogsartade granskogen i sluttningen ned mot Nyköpingsån på Hållet och ädellövs-kogen med grova ekar på Stenbro ska bevaras och utvecklas. Andra exempel på värdefulla naturtyper är hassellunden på Marieberg och värdet i Nyköpingsån som ska bevaras och utvecklas. Syftet är att skydda och återställa eller nyskapa värdefulla naturmiljöer.

Syftet är vidare att skydda, återställa eller nyskapa livsmiljöer för skyddsvärda arter. Växt- och djursamhällen knutna till värdefulla naturtyperna ska bevaras och utvecklas till gynnsamt tillstånd.

Syftet med naturreservatet är att bidra till ett tätortsnära naturområde med ett stort antal anläggningar och anordningar för friluftslivet. Besökare ska kunna se och uppleva områdets typiska livsmiljöer och kulturhistoriska spår som Hållets silvergruva, stenmurarna och Grandelius bergspark. Vissa delar av reservatet ska vara anpassade för personer med funktionsvariationer.

Syftet ska nås genom att:

- allmänheten erbjuds ett lättillgängligt rekreationsområde. Detta innefattar att befintliga anordningar och anläggningar som är till för besökare hålls i gott skick, exempel på sådana är rastplatsen Paradiset, rastplatsen vid sjukhuset, Hållets silvergruva, anvisade eldstäder, parkeringsplatser, rastplatser, vindskydd, vägar, stigar, elljusspår, spänger, hängbron över Nyköpingsån, informationstavlor och skyltar.
- nya anordningar och anläggningar ställs i ordning och hålls i gott skick. Anordningar och anläggningar ska vara av sådan karaktär att de underlättar för en mångfald av besökare,

att ta del av området och dess olika värden samt möjliggöra en kanalisering av slitage och störningar från känsliga områden. Vidare ska det finnas bra information på flera olika ställen i naturreservatet om området och dess olika värden.

- området undantas från skogsbruk och andra exploateringar.
- områdets värdefulla skogsmiljöer bevaras och utvecklas genom att röjning genomförs i vissa barrdominerade partier för att gynna gammal tall och föryngring av denna. Igenväxningsvegetation tas bort i lövdominerade områden och åtgärder som gynnar föryngring genomförs. Friställning av värdefulla träd och efterträdare till dem, slätter, tillskapande av död ved, hålla undan gran, ringbarkning, kådbildande skador, naturvårdsåtgärder som skapar brandliknande strukturer, veteranisering.
- åtgärder görs som ökar områdets vattenhållande förmåga och sådana som minskar belastningen av sediment och näringsämnen till havet. Naturvårdande skötsel i områdets vatten- och våtmarksmiljöer såsom anläggande av våtmarker och igenläggning av diken. Vidare genomförs återställning av hydrologi, hydrologiska strukturer, lek- och uppväxtområden för vattenlevande organismer samt bortrensning av vandringshinder. Rensning av igenväxningsvegetation och sedimentation i damm.
- invasiva främmande arter bekämpas.

Nya kunskaper om hotade och hänsynskrävande arter och naturtyper inom ramen för syftet med reservatet ska beaktas i den löpande skötseln av reservatet.

Reservatsföreskrifter

Föreskrifterna under A och C utgör inte hinder för förvaltaren, eller den som förvaltaren utser, att utföra de insatser som behövs för naturreservatets vård och skötsel, och som framgår av föreskrifterna under B. Föreskrifterna ska inte heller utgöra hinder för uppföljning av bevarandemål och åtgärder, eller vid tillsyn.

A Föreskrifter enligt 7 kap. 5 § andra stycket miljöbalken om inskränkningar i markägarens och annan sakägares rätt att förfoga över fastighet inom naturreservatet

Utöver vad som gäller enligt föreskrifter och förbud i andra lagar och författningar är det i reservatet förbjudet att:

1. uppföra byggnad, mast eller anläggning.
2. anlägga väg.
3. anlägga luft- eller markledning.
4. anordna upplag.
5. borra, gräva, schakta, utfylla, tippa, dika, spränga, deponera, dämna, muddra eller annan verksamhet som förändrar struktur eller topografi.
6. avverka träd eller buskar samt plantera växter.
7. ta bort eller upparbeta dött träd eller vindfälle.
8. använda kemiska eller biologiska bekämpningsmedel.
9. kalka eller gödsla mark eller vatten.

10. ändra markanvändning.
11. inplantera för området främmande djur- eller växtarter.

Ovanstående föreskrifter ska inte utgöra hinder för underhåll av befintliga vägar, gång- och cykelvägar och ledningar enligt gällande rättigheter.

Ovanstående föreskrifter ska inte utgöra hinder för fällning av träd eller grenar som utgör risk för människa eller fast egendom. Åtgärden ska göras i samråd med naturreservatets förvaltare.

B Föreskrifter enligt 7 kap. 6 § miljöbalken om vad ägare och innehavare av särskild rätt till fastigheten förpliktas att tåla

Markägare och innehavare av särskild rätt förpliktas tåla att följande anordningar utförs och åtgärder vidtas för att tillgodose syftet med reservatet:

1. utmärkning och underhåll av naturreservatets gränser enligt Naturvårdsverkets anvisningar.
2. anläggning och underhåll av anordningar och anläggningar för friluftslivets behov, såsom vandrings- och cykelleder, elljusspår, rastplatser, eldstäder, utsiktsplatser, spänger, hängbro, trappor, skyltar, informationstavlor, parkering samt särskilt tillgänglighetsanpassade anordningar och anläggningar för besökare med funktionsvariationer.
3. naturvårdande skötsel i områdets landmiljöer i form av röjning av igenväxningsvegetation, friställning av värdefulla träd och efterträdare till dem, slätter, tillskapande av död ved, hålla undan gran, ringbarkning, kådbildande skador, naturvårdsåtgärder som skapar brandliknande strukturer, veteranisering.
4. naturvårdande skötsel i områdets vatten- och våtmarksmiljöer såsom anläggande av våtmarker och igenläggning av diken. Återställning av hydrologi, hydrologiska strukturer, lek- och uppväxtområden för vattenlevande organismer samt bortrensning av vandringshinder. Rensning av igenväxningsvegetation och sedimentation i damm.
5. kulturvårdande skötsel för att förhindra skada på kultur- och fornlämning genom frihuggning av träd och sly som växer i eller omedelbart invid lämningarna.
6. genomförande av undersökningar i uppföljningssyfte av djur- och växtarter, kulturvärden samt av mark- och vattenförhållanden.
7. bekämpning av för området invasiva främmande arter.
8. begränsa och/eller förhindra storskaliga angrepp av granbarkborre genom utplacering av fällor, utläggning av fångstvirke, fällning av angripna granar, rotkapning av vindfällda granar och/eller barkning. Inga träd ska föras ut ur naturreservatet med undantag för eventuellt infört fångstvirke.

C Föreskrifter enligt 7 kap. 30 § miljöbalken om rätten att färdas och vistas inom reservatet samt om ordningen i övrigt inom reservatet

Utöver vad som gäller enligt föreskrifter och förbud i andra lagar och författningar är det förbjudet att:

1. bryta kvistar, fälla eller på annat sätt skada levande eller döda stående och omkullfallna träd och buskar.
2. skada, plocka eller samla in växter, svampar eller lavar. Bär-, matsvamp- och blomplockning för eget behov är dock tillåtet. Insamling av mindre kollekt för artbestämning är tillåtet.
3. göra upp eld på annan än iordningställd eldstad.
4. göra åverkan på stenblock eller berghällar genom till exempel ristning, eldning eller målning.
5. störa eller skada djur och boplatser.
6. medföra okopplad katt, hund eller annat husdjur.
7. skada träd vid uppsättning av affisch, tavla eller snitsel i samband med arrangemang. Affisch, tavla eller snitsel ska tas ner i samband med avslutat arrangemang.
8. framföra motordrivet fartyg på Nyköpingsån.

Det är i reservatet förbjudet att utan Nyköpings kommuns tillstånd:

9. tälta eller anordna lägerverksamhet.

Samråd med förvaltaren krävs vid

10. större tävling än klubbarrangemang.

Upplysningar

Beslutet kan överklagas, se bilaga 4.

Om det finns särskilda skäl får Nyköpings kommun med stöd av 7 kap. 7 § miljöbalken medge dispens från meddelade föreskrifter för naturreservatet. Dispens får dock inte lämnas för åtgärder som strider mot syftet med naturreservatet.

Beslutet gäller från den dag det vunnit laga kraft utom föreskrifter meddelade med stöd av 7 kap. 30 § miljöbalken, avd C, vilka gäller omedelbart, även om beslutet överklagas.

Beslutet kungörs i ortstidning.

Delar av området omfattas av strandskydd. Inom strandskyddat område är det enligt 7 kap. 15 § miljöbalken förbjudet att till exempel uppföra nya byggnader, ändra byggnader, uppföra anläggningar eller anordningar som hindrar eller avhåller allmänheten, gräva eller på annat sätt förbereda för sådana byggnationer eller utföra andra åtgärder som kan påverka växt- och djurliv.

Åtgärder i vattenområden kan medföra att beslut i ärende om en anmälan om vattenverksamhet eller tillståndsansökan enligt 11 kap. miljöbalken behöver vinna laga kraft innan åtgärderna genomförs.

För att skydda miljön och samhället mot utbredningen och skadorna av invasiva främmande arter finns bestämmelser i EU:s förordning (1143/2014) kring förebyggande och hantering av introduktion och spridning av invasiva främmande arter. Enligt den är det förbjudet att importera, sälja, odla, föda upp, transportera, använda, byta, släppa ut i

naturen eller hålla levande exemplar av de arter som finns upptagna på den så kallade unionsförteckningen över invasiva främmande arter.

Enligt artskyddsförordningen (2007:845) och Naturvårdsverkets föreskrifter (NFS 2009:10) gäller bestämmelser om fridlysning av djur och växter.

Enligt 2 kap. 4 § växtskyddsförordningen (SFS 2022:795) får inte föreskrifter meddelade med stöd av 2 kap. 3 § samma förordning strida mot föreskrifter som har meddelats med stöd av 7 eller 8 kap. miljöbalken. Markägaren har inte något ansvar för att bekämpa eller förebygga insektshärjning inom reservatet.

Inom naturreservatet finns 4 lagskyddade fornlämningar och 20 kulturhistoriska lämningar. Alla typer av markingrepp eller upplag inom 100 meter från känd fornlämning kräver tillstånd enligt 2 kap. 12 § kulturmiljölagen (1988:950). Undersökning av kulturvärden kan vara tillståndspliktigt enligt Kulturmiljölagen.

SKÄLEN FÖR NYKÖPINGS KOMMUNS BESLUT

Beskrivning av området

Hållet-Marieberg-Stenbro naturreservat ligger i centrala Nyköping och omfattar skogsområden som ligger intill Nyköpingsån. Naturreservatet utgörs av tre delområden där det största, Hållet, är ett omfattande och barrdominerat skogsområde på västra sidan av ån. De två andra delarna, Marieberg och Stenbro, utgörs av barr- och lövskog och före detta hävdad mark öster om Nyköpingsån.

Hållet-Marieberg-Stenbro är ett av kärnområdena för friluftsliv i Nyköping. Området ligger centralt och omfattar ett stort nät av stigar, belyst gång- och cykelväg, motionsspår, elljusspår och anordningar för det rörliga friluftslivet. Här finns en stor möjlighet att kombinera de olika lederna för en ny upplevelse av området vid varje besök. Skolor, förskolor och föreningar använder området frekvent och närboende utnyttjar naturreservatet till promenader och för genomfart till och från stadskärnan. Naturreservatet erbjuder flertalet rastplatser där flera har eldstad.

Skogen i naturreservatet utgörs av en mosaik av naturtyper som en följd av tidigare skogsskötsel. Variationen i naturtyper och närheten till vatten ger ett rikt fågelliv i området.

Området utgör ett biologiskt kulturarv eftersom områdets artdiversitet formats av och samspelat med mänsklig kultur under lång tid. I området finns flera gruvhål som till exempel silvergruvan Gustav Adolfs gruva. I Hållet finns en gropkeramisk stenåldersboplats där man använt en teknik för dekoration av keramikvärl i form av gropar. Vid Gustav Adolfs gruva finns en naturstig med informationsskyltar om gruvverksamheten och en trappa som leder ner i ett av gruvhålen vilket ger en spännande upplevelse av platsen. Andra kulturhistoriska spår som tydligt präglar naturreservatet är de många och långa stenmurarna som finns i skogen.

I Hållet finns en utsiktsplats med rastbord där du kan blicka ut över centrala Nyköping. Vid foten av berget (utanför naturreservatet) ligger ett annat biologiskt kulturarv, nämligen Fåfången med äldre torp och trädgårdsmiljö.

I skogsområdet längst i söder är det som kallas almkyrkogården med rikligt med stående och liggande död ved. Almkyrkogården ger besökaren upplevelsen av en naturskog utan tillrättalagda stigar och med påtaglig mängd död ved.

Marieberg utgörs av en bergsklack med äldre barrskog med grov och gammal hassellund i slutningen ner mot Nyköpingsån. I skogen på Marieberg finns en stor mängd död ved och i naturreservatet finns informationsskyltar om värdet av död ved. Hassellunden är väl värd ett besök på våren när vitsipporna blommar som mest. Längs ån leder en väl nyttjad vandringsled som är en del av Nyköpings åpromenad.

Vid Stenbro ligger en skarpt markerad urbergsklack som tidigare utnyttjats som berså och utsiktsplats, Grandelius bergspark. Nedanför växer ädellövskog med dominerande ek, lönn, alm och ask, möjligen det största sammanhängande ädelskogsbestånd i Nyköpingstrakten.

Nyköpingsån som rinner genom området ger mervärden till naturreservatet på flera olika sätt inte minst en värdefull livsmiljö för vattenlevande arter. Ett exempel som de flesta besökare kan se spår av är bäverns gnag på träd längs strandkanten. Ån ger också möjlighet till rekreation i form av exempelvis paddla kanot och paddelboard. Hängbron ger möjlighet att komma ut över vattnet och få utblick över ån.

Bevarande av områdets värden

Prioriterade bevarandevärden för Hållet-Marieberg-Stenbro naturreservat är dess höga värden för friluftslivet genom framför allt ett tätortsnära rekreativområde och stor tillgång till leder och anläggningar. Vidare är prioriterade bevarandevärden områdets naturvärden och kulturmiljövärden.

De prioriterade biologiska bevarandevärdena är barnnaturskog, ädellövskog, hassellund, våtmark, gräsmark och limnisk naturmiljö. De prioriterade kulturmiljövärdena är gruvhål och stenmurar.

Prioriterade bevarandevärden är även de hotade arterna tjockskalig målarmussla och mal. Det finns särskilda åtgärdsprogram (ÅGP) framtagna för bevarandet av arterna.

Hela naturreservatet ligger inom riksintresse för friluftsliv enligt 3 kap. 6 § miljöbalken (MB). Delar av naturreservatet ligger inom riksintresse för naturvård, riksintresse för kulturmiljövården, enligt 3 kap. 6 § miljöbalken (MB). Tre nyckelbiotoper (naturskogsartad granskog på Hållet i slutning mot ån, hassellund vid Marieberg och ädellövskog vid Stenbro) och ett av Skogsstyrelsen utpekat område med naturvärde (gammal tallskog norr om sjukhuset, Hållet) återfinns.

I Naturvårdsprogrammet för Sörmlands natur från 1991 klassas Nyköpingsån och omgivningar som naturobjekt med mycket högt naturvärde (klass II) med avseende på

hydrologin, ornitologin, det rörliga friluftslivet och landskapsbilden. Hållet-Marieberg-Stenbro får högt naturvärde (klass III) ur friluftslivets synpunkt.

Naturreseptatet utgör ett led i arbetet med att uppnå de av riksdagen antagna miljömålen Levande skogar, Levande sjöar och vattendrag och Ett rikt växt- och djurliv.

Naturreseptatet är också en del i att förverkliga friluftsmålen, särskilt målen Tillgänglig natur för alla, Tillgång till natur för friluftsliv, Attraktiv tätortsnära natur och Skyddade områden som resurs för friluftslivet.

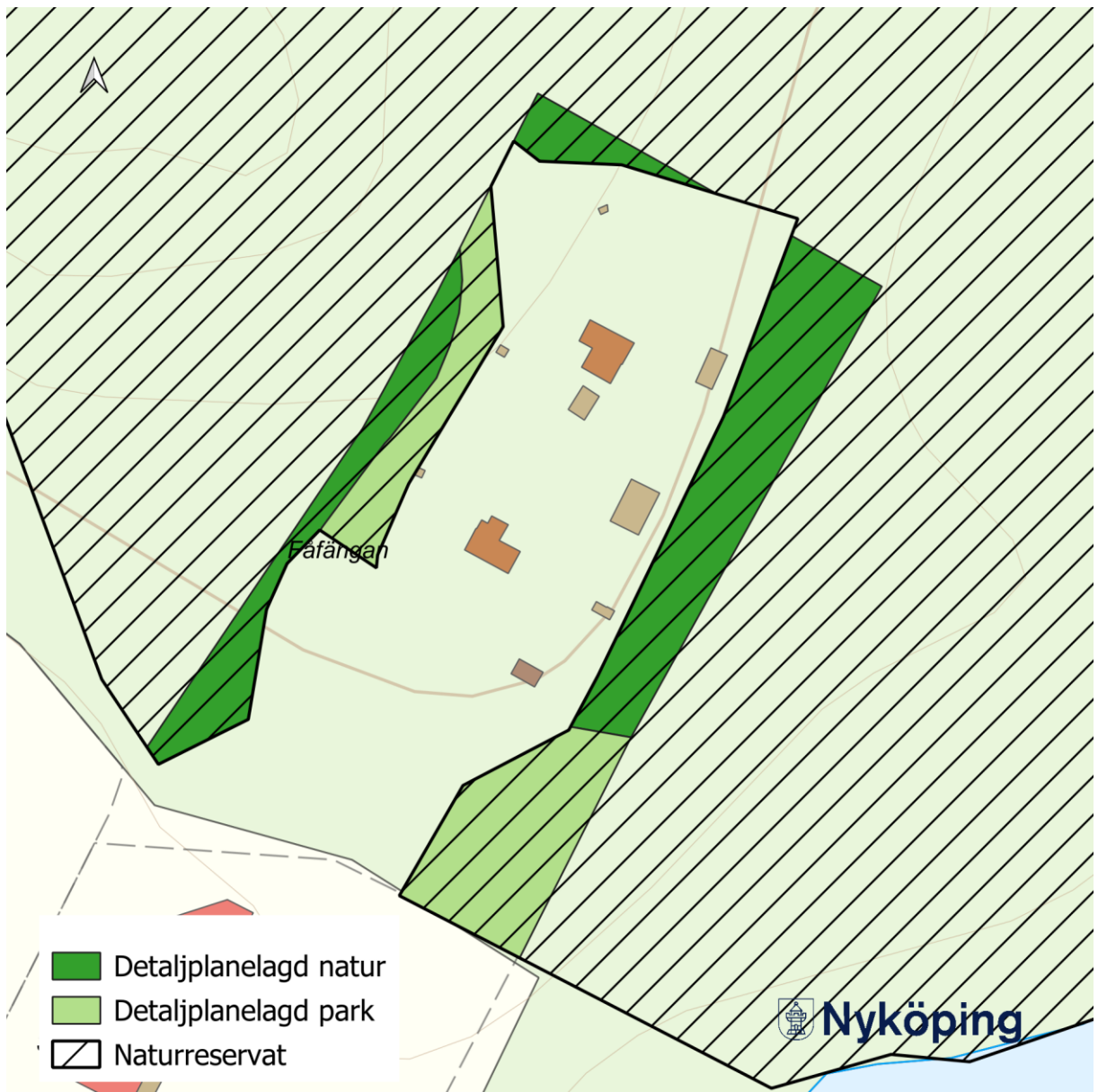
Motiv till upphävande av del av naturreseptatet och revidering av beslut

Upphävande av området vid Fåfången

Området vid Fåfången, dess tomt och byggnader, samt marken i direkt söder om upphävs ur naturreseptatet, se bilaga 1.1.

Upphävandet görs av skälet att bildandet av Hållet-Marieberg-Stenbro naturreseptat den 2 januari 2007 med diarienummer KK 05/21, strider mot gällande detaljplan P93-16 som möjliggör användning av området för skoländamål. Vid tidpunkten för inrättandet av naturreseptatet 2007 var området redan planlagt sedan 1993. Vid bildandet av naturreseptatet och införandet av syfte och föreskrifter har inte hänsyn tagits till gällande detaljplan vilket gör det svårt att använda marken för det planen anger. Utöver svårigheten att bedriva en skolverksamhet i ett naturreseptat såsom risk för slitage på naturmiljön finns det direkta motstridigheter mellan handlingarna. De beslutade föreskrifterna anger att man inte får uppföra byggnad, anlägga väg eller annan anläggning. Detaljplanen har både outnyttjade byggrätter och anger möjlighet för anläggande av tillfartsväg vilka begränsas av naturreseptatets föreskrifter. Detaljplanen anger vidare att vatten- och avlopp kan lösas genom anslutning till det kommunala vatten- och avloppsnätet eller genom enskild anläggning vilka båda är förbjudna enligt naturreseptatets föreskrifter då ledningar eller annan anläggning inte får anordnas. För att bevara och utveckla kulturvärdena vid Fåfången bedrivs caféverksamhet på platsen. Verksamheten kräver avlopp, vatten, parkering, anslutningsväg.

Med bakgrund av att genomförandet av detaljplanen hindras av naturreseptatet anser Nyköpings kommun att kravet om synnerligt skäl för att upphäva reseptatet i berörd del är uppfyllt. Upphävandet omfattar endast de ytor där utveckling utifrån gällande detaljplan (P93-16) hindras och därmed kvarstår vissa ytor planlagda för allmän plats, natur och park, i naturreseptatet, se karta 1.

Karta 1. Karta som visar allmän plats, natur och park, inom naturreservatet i det nya förslaget till detaljplan.

För att fortsatt säkerställa biologiska värden, friluftsvärden och kulturvärden tas en ny detaljplan för området Fåfången fram i nära samarbete och parallellt med framtagandet av detta beslut. Ytor planlagda som allmän plats Natur och Park i den nya detaljplanen kommer fortsatt att ingå i naturreservatet. Den nya detaljplanen har varit utställd för samråd och ett utkast till granskningsversion finns. Detaljplanen planeras ställas ut för granskning efter att samråd har ägt

rum för reviderat naturreservatsbeslut. När naturreservatet vunnit laga kraft kommer detaljplanen att antas.

Nyköpings kommun gör bedömningen att det nya beslutet innebär ett minst lika starkt skydd för biologisk mångfald, naturmiljöer och friluftsintrussen som det tidigare beslutet och att de synnerliga skälen, i enlighet med 7 kap. 7 § första stycket miljöbalken, därför är uppfyllda. Med hänsyn till ovan givna motiv anser Nyköpings kommun att det föreligger synnerliga skäl för att utesluta området vid Fåfängan, se bilaga 1.1, ur naturreservatet.

Konsekvensanalys för upphävande av området vid Fåfängan

Nedan följer konsekvensanalys för kulturvärden, biologiska värden och friluftsvärden vid upphävande av naturreservat vid Fåfängan.

Kulturvärden

Byggnaderna vid Fåfängan bär på spår från en omsorgsfull förvaltning och olika användningar under en lång obruten tidsperiod. Den norra och södra stugan utgör tillsammans med tillhörande trädgård en känslig kulturmiljö som berättar om förhållanden på 1800-talet då torpen hörde till Periodens pappersbruk.

Bildandet av Hället-Marieberg-Stenbro naturreservat den 2 januari 2007, KK 05/21, syftar inte till att skydda kulturmiljön vid Fåfängan varför ett upphävande av samma område inte försvagar skyddet av kulturvärdena. Gällande detaljplan säkerställer torpens kulturhistoriska värden.

För att fortsatt skydda de kulturhistoriskt värdefulla byggnaderna och intilliggande trädgård föreslår förslaget till ny detaljplan fortsatt ett säkerställande av byggnadernas samt trädgårdens kulturhistoriska värden. Jämfört med gällande detaljplan föreslås skyddet förstärkas genom att torpen inte får rivras. Tydligare varsamhetsbestämmelser har formulerats kring vilka de faktiska värden är som inte får förvanskas vilket gör efterlevnaden av bestämmelserna lättare att följa upp i kommande bygglovsprövningar.

Konsekvensen av att området upphävs ur naturreservatet är att kulturvärdenas skydd fortsatt är säkerställt genom bestämmelser i detaljplan.

Biologiska värden

De biologiska värdena inom Fåfängans område är kopplade till äldre träd, bland annat fruktträd. Värdena består även i den hävdade trädgårdsmiljön som är kopplad till de kulturhistoriska byggnaderna som till exempel bärande buskar och odlingar. Gällande detaljplan från 1993 anger markanvändningen S, skola, vilket möjliggör för skolverksamhet. Detaljplanen anger vidare att särskild hänsyn ska tas till befintlig vegetation. Detaljplanen möjliggör därmed typisk skolgård

och det slitage som kommer med det. Vid bildandet av naturreservatet har skötselmetoder, som till exempel slätter, införts i skötselplan som strider mot detaljplan.

Beslutet om Hället-Marieberg-Stenbro naturreservat den 2 januari 2007 diarienummer KK 05/21 tar inte upp specifika biologiska värden vid Fåfångans område. Beslutets syfte och föreskrifter är inte utformade så att de gynnar de biologiska värdena kopplade till kulturmiljön i trädgården. I aktuell skötselplan som tillhör gällande naturreservatsbeslut tas biologiska värden upp kopplade till kärlväxtarter men som är vanligt förekommande och inte hotade. Vidare pekar skötselplanen ut slätter som skötselmetod vilket inte har genomförts pga. att det är en olämplig skötselmetod på den här platsen. Detta eftersom trädgården inte har större sammanhängande gräsytor samt att den öppna marken direkt söder om Fåfången utgörs av näringspåverkad gräsmark. Bitvis finns slyuppslag och stora förekomster av ohävdarter som brännässlor och älggräs.

Med gällande detaljplan har befintliga naturvärden inget skydd som går att följa upp efterlevnaden av annat än generell hänsyn ska tas till vegetationen. I arbetet med ny detaljplan för området har en naturvärdesinventering utförts som visar på värden i trädskiktet. Planförslaget anger en bestämmelse om att, i detaljplanekartan, inmätta träd ska skyddas från fällning (om trädet inte är sjukt eller utgör en säkerhetsrisk). Kopplat till bestämmelsen finns också ett krav på marklov för att kunna kontrollera att bestämmelsen följs. Utöver det föreslår den nya detaljplanen fortsatt att förändringar av tomten i övrigt ska ske varsamt med syfte att bibehålla karaktären som trädgård och med stor hänsyn till befintlig vegetation i övrigt. Genom att en verksamhet (café och kulturverksamhet) tillåts på platsen möjliggörs för att de hävdade arterna kan skötas genom normal trädgårdsskötsel.

Skyddet av de biologiska värdena (äldre träd, buskar och odlingar) kommer inte försvagas i och med att området upphävs ur naturreservatet.

Friluftsvärden

Fåfångans trädgård är enligt detaljplan P93-16 planlagd som kvartersmark för markanvändningen skolverksamhet. Planbestämmelsen innebär att marken, i juridisk mening, inte är allmänt tillgänglig. Naturreservatets syfte om att skydda ett område för det rörliga friluftslivet strider mot detaljplanen och utgör ett av skälen till upphävande vid Fåfången.

I det nya förslaget till detaljplan kommer det som utgör Fåfångans trädgård och kvartersmark att minskas i areal till förmån för att mer mark kommer vara allmänt tillgänglig norr och öster om trädgården som allmän plats, naturmark, se karta 1. Till följd av det kommer områden för det rörliga friluftslivet att öka norr och öster om Fåfångans trädgård i jämförelse med idag.

Ett mindre område som idag är planlagd för kvartersmark söder om Fåfångans trädgård och i naturreservatets södra kant kommer i den nya detaljplanen att tas bort i sin helhet och planläggas som allmän plats, park. Åtgärden medför att ett större sammanhängande område blir allmänt

tillgängligt som parkmark. Det innebär att områden för det rörliga friluftslivet kommer att öka även söder om Fåfångans trädgård i jämförelse med gällande detaljplan.

Skyddet för friluftsvärdena kommer inte att försvagas i och med att området upphävs ur naturreservatet.

Kompensation för upphävande av området vid Fåfången

Enligt 7 kap. 7 § fjärde stycket miljöbalken ska intrånget i naturvärdet som upphävandet av området vid Fåfången innebär, kompenseras i skälig utsträckning på naturreservatet eller på annat område.

Inom området som föreslås upphävas förekommer vissa naturvärden som är kopplade till äldre träd, bland annat fruktträd. Värdena består även i den hävdade trädgårdsmiljön som är kopplad till de kulturhistoriska byggnaderna som till exempel bärande buskar och odlingar. Som kompensation för det upphävda skyddet tas en ny detaljplan fram för området Fåfången i nära samarbete och parallellt med framtagandet av detta beslut. Planen anger en bestämmelse om att inmätta träd (som motsvarar de äldre träden) ska skyddas från fällning (om trädet inte är sjukt eller utgör en säkerhetsrisk). Kopplat till bestämmelsen finns också ett krav på marklov för att kunna kontrollera att bestämmelsen följs. Utöver det föreslår den nya detaljplanen fortsatt att förändringar av tomten i övrigt ska ske varsamt med syfte att bibehålla karaktären som trädgård och med stor hänsyn till befintlig vegetation i övrigt. Genom att en verksamhet (café och kulturverksamhet) tillåts på platsen möjliggörs för att de hävdade arterna kan skötas genom normal trädgårdsskötsel.

Skyddet av de biologiska värdena (äldre träd, buskar och odlingar) kommer inte försvagas i och med att området upphävs ur naturreservatet.

Den nya detaljplanen har varit utställd för samråd och ett utkast till granskningsversion finns. Detaljplanen planeras ställas ut för granskning efter att samråd har ägt rum för reviderat naturreservatsbeslut. När naturreservatet vunnit laga kraft kommer detaljplanen att antas.

Tillägg till syfte

Syftet med naturreservatet har kompletterats med enstaka ord för att förklara att de uppräddade naturtyperna endast utgör exempel. Syftet (och föreskrifterna) har kompletterats för att stärka Nyköpingsåns värde och uppnår därmed kriterierna för ett limniskt inriktat naturreservat. Syftet har också kompletterats genom att uttrycka att värdena inte bara ska *bevaras* utan även *utvecklas*.

Syftet har kompletterats med texten ”Syftet är vidare att skydda, återställa eller nyskapa livsmiljöer för skyddsvärda arter” för att möjliggöra återställning av tidigare livsmiljöer som till exempel återställande av bottensubstrat för fisk i Nyköpingsån.

Syftet har även kompletterats för att inkludera Grandelius bergspark och syftet att skapa anpassningar för personer med funktionsvariationer. Förändringarna framgår i det nya syftet i kursiv stil nedan.

”Syftet med naturreservatet Hållet-Marieberg-Stenbro är att bevara ett tätortsnära område med höga naturvärden och att långsiktigt behålla och utveckla rekreativvärden. *Områdets värdefulla vattenmiljöer med dess ekosystem, ekosystemsfunktioner och biologiska mångfald bevaras samt kan vid behov återställas eller nyskapas.*

Värdefulla naturtyper som exempelvis den naturskogsartade granskogen i slutningen ned mot Nyköpingsån på Hållet och ädellövskogen med grova ekar på Stenbro ska bevaras *och utvecklas*. Andra exempel på värdefulla naturtyper är hassellunden på Marieberg och värdet i Nyköpingsån som ska bevaras och utvecklas. *Syftet är att skydda och återställa eller nyskapa värdefulla naturmiljöer.*

Syftet är vidare att skydda, återställa eller nyskapa livsmiljöer för skyddsvärda arter. Växt- och djursamhällen knutna till värdefulla naturtyperna ska bevaras och utvecklas till gynnsamt tillstånd.

Syftet med naturreservatet är att bidra till ett tätortsnära naturområde *med ett stort antal anläggningar och anordningar* för friluftslivet. Besökare ska kunna se och uppleva områdets typiska livsmiljöer och kulturhistoriska spår som Hållets silvergruva, stenmurarna och *Grandelius bergspark*. *Vissa delar av reservatet ska vara anpassade för personer med funktionsvariationer.*”

Till syftet har även tillfogats hur syftet ska uppnås.

Ändringar i föreskrifter

En översyn har gjorts av föreskrifterna till naturreservatet. Föreskrifterna har delvis moderniserats i sina lydelse och några föreskrifter är nya. Följande ändringar av föreskrifterna har gjorts jämfört med tidigare beslut:

A-föreskrifterna som reglerar markanvändningen har ändrats enligt nedan:

Föreskrift A4 ”anordna upplag” har lagts till då den tidigare har saknats. Föreskriften anses motiverad att ta med då områdets värden så som markflora, markförhållanden, vattenmiljö och friluftslivets framkomlighet skulle ta skada av upplag av olika material. Detta stärker skyddet av områdets naturvärden samt säkrar tillgängligheten för allmänheten.

Föreskrift A5 har moderniserats till lydelsen ”borra, gräva, schakta, utfylla, tippa, dika, spränga, deponera, dämna, muddra eller annan verksamhet som förändrar struktur eller topografi” istället för den tidigare ”uppföra täkt, schakt, muddring eller annan verksamhet som förändrar struktur eller topografi”. Den nya skrivningen anses omfatta allt i den tidigare.

Föreskrift A6 har moderniserats till lydelsen ”avverka träd eller buskar samt plantera växter.” istället för den tidigare ”bedriva skogsbruk, gallring, röjning eller plantering annat än där det följer fastställda riktlinjer i skötselplan”. Även hänvisningen till skötselplanen har tagits bort.

Föreskrift A7 ”ta bort eller upparbeta dött träd eller vindfälle” har lagts till för att harmonisera med andra naturreservat och stärka skyddet av död ved. Död ved i olika stadier av nedbrytning är en förutsättning för att öka den biologiska mångfalden i skog samt att återföra näringsämnena till området.

Följande undantag från A-föreskrifter har lagts till: ”Ovanstående föreskrifter ska inte utgöra hinder för fällning av träd eller grenar som utgör risk för människa eller fast egendom. Åtgärden ska göras i samråd med naturreservatets förvaltare”. Undantaget ger markägaren och sakägaren, i samråd med förvaltaren, rätt att fälla träd eller grenar inom naturreservatet som utgör en risk i eller utanför naturreservatet. Undantaget anses motiverat eftersom naturreservatet ligger mitt i centralorten Nyköping och därmed i sin helhet gränsar till bebyggelse, sjukhus, bilparkering, vägar och annan infrastruktur och verksamhet.

B - föreskrifter

B-föreskrifterna som reglerar vad markägaren får tåla är utvecklade och moderniserade. B-föreskrifterna är även anpassade till att syftet tydligare tar upp Nyköpingsån och att området blir ett limniskt inriktat naturreservat.

Föreskrift B2 ”Anläggande och märkning av vandringsleder på platser som anges i fastställd skötselplan samt uppsättning av informationstavlor” har formulerats om till ”anläggning och underhåll av anordningar och anläggningar för friluftslivets behov, såsom vandrings- och cykelleder, elljusspår, rastplatser, eldstäder, utsiktsplatser, spänger, hängbro, trappor, skyltar, informationstavlor, parkering samt särskilt tillgänglighetsanpassade anordningar och anläggningar för besökare med funktionsvariationer”. Genom ändringen omfattar föreskriften även underhåll och omfattar alla olika slags anläggningar som finns i området samt skötselåtgärder som tidigare bara framgått av skötselplanen för området. I och med detta regleras alla skötselåtgärder i beslutet, och hänvisningen till ytterligare skötselåtgärder enligt fastställd skötselplan har tagits bort.

Föreskrift B3 har ändrats från sin tidigare lydelse ”skötsel i form av avverkning, gallring, röjning och slåtter enligt fastställd skötselplan” till ”naturvårdande skötsel i områdets landmiljöer i form av röjning av igenväxningsvegetation, friställning av värdefulla träd och efterträdare till dem, slåtter, tillskapande av död ved, hålla undan gran, ringbarkning, kådbildande skador, naturvårdsåtgärder som skapar brandliknande strukturer, veteranisering”.

Ändringen innebär att föreskriften omfattar skötselåtgärder som tidigare bara framgått av skötselplanen för området. I och med detta regleras alla skötselåtgärder i beslutet, och hänvisningen till ytterligare skötselåtgärder enligt fastställd skötselplan har tagits bort. Skötselåtgärderna är också anpassade efter utpekade skötselåtgärder i den nya skötselplanen.

Föreskrift B4 har lagts till för att uppnå syftet om de limniska värden: ”naturvårdande skötsel i områdets vatten- och våtmarksmiljöer såsom anläggande av våtmarker och igenläggning av diken. Återställning av hydrologi, hydrologiska strukturer, lek- och uppväxtområden för

vattenlevande organismer samt bortrensning av vandringshinder. Rensning av igenväxningsvegetation och sedimentation i damm”.

Föreskrift B5 ”kulturvårdande skötsel för att förhindra skada på kultur- och fornlämning genom frihuggning av träd och sly som växer i eller omedelbart invid lämningarna.” har lagts till efter Riksantikvarieämbetets yttrande i samrådet för naturreservatet. Syftet är att skötseln som framgår av skötselplanen ska vara genomförbar.

Föreskrift B6 ”undersökning och dokumentation av mark, vatten, vegetation och djurliv har formulerats om till lydelsen ”Genomförande av undersökningar i uppföljningssyfte av djur- och växtarter, kulturvärden samt av mark- och vattenförhållanden.”. Ändringen ger en mer modern skrivning och kulturvärden har lagts till för att möjliggöra den typen av undersökningar i detta reservat som innehåller en stor mängd kulturspår.

Föreskrift B7 har lagts till: ”Bekämpning av för området invasiva främmande arter.” Föreskriften innebär ett förstärkt skydd för naturvärdena eftersom det i den tidigare skötselplanens generella riktlinjer för skötsel av mark längs med cykelvägen och befintliga stigar har uppmanats till att ”ur ett estetiskt och kulturellt perspektiv låta inslag av parkträd (silvergran) längs med cykelvägen få vara kvar”. Vidare saknas skötselåtgärder för att bekämpa invasiva främmande arter i naturreservatet vilket anses motiverat att införa med tanke på den stora spridning som skett av bl.a. silvergran.

Föreskrift B8 ”begränsa och/eller förhindra storskaliga angrepp av granbarkborre genom utplacering av fällor, utläggning av fångstvirke, fällning av angripna granar, rotkapning av vindfällda granar och/eller barkning. Inga träd ska föras ut ur naturreservatet med undantag för eventuellt infört fångstvirke.” har lagts till för att harmonisera med moderna reservatsbeslut.

C-föreskrifterna om vad som allmänheten har att iaktta inom reservatet har setts över med motiveringar enligt nedan:

Föreskrift C1 ”bryta kvistar, fälla eller på annat sätt skada levande eller döda stående och omkullfallna träd och buskar” har lagts till för att harmonisera med moderna naturreservatsbeslut. Föreskriften innebär en ytterligare inskränkning för allmänheten som anses motiverad då det är upplysning om vad som redan gäller inom allemansrätten.

Föreskrift C2 ”skada, plocka eller samla in växter, svampar eller lavar. Bär-, matsvamp- och blomplockning för eget behov är dock tillåtet. Insamling av mindre kollekt för artbestämning är tillåtet.” har lagts till för att harmonisera med moderna naturreservatsbeslut. Föreskriften innebär en ytterligare inskränkning för allmänheten som anses motiverad med hänsyn till områdets biologiska värden.

Föreskrift C3 ”göra upp eld på annan än iordningställd eldstad” har ändrats för att inte längre hänvisa till skötselplanen. Den tidigare formuleringen var: ”göra upp eld på annan än iordningställd grillplats som är utmärkt i fastställd skötselplan”.

Föreskrift C4 har formulerats om för att ta bort ordet dylikt. Den nya lydelsen är ”göra åverkan på stenblock eller berghällar genom till exempel ristning, eldning eller målning”

2025-11-11

SHB24/199

till skillnad från den tidigare ”göra åverkan på stenblock eller berghällar genom t ex ristning, eldning, målning e dyl.”

Föreskrift C5 ”störa eller skada djur och boplatser” har formulerats om för att likställas med Artskyddsförordningens formulering. Tidigare lydelsen var ”störa eller skada djur och bon”

Föreskrift C6 ”medföra okopplad katt, hund eller annat husdjur” är en omformulering från den tidigare lydelsen ”medföra katt, hund eller annat husdjur som ej är kopplat” för att öka förståelsen av vad som avses.

Föreskrift C7 ”skada träd vid uppsättning av affisch, tavla eller snitsel i samband med arrangemang. Affisch, tavla eller snitsel ska tas ner i samband med avslutat arrangemang” är en mer modern formulering för att öka förståelsen. Den tidigare formuleringar var ”skada träd vid uppsättning av affisch eller tavla i samband med tävlingar, tipspromenader och dyl.; affischerna skall plockas direkt efter avslutad verksamhet”.

Föreskrift C8 ”framföra motordrivet fartyg på Nyköpingsån” är en omformulering från den tidigare formuleringen ”köra motorbåt eller dyl. på ån” och är ett förtydligande som följer de internationella sjötrafikföreskrifterna. Begränsningen anses motiverad då även andra farkoster än motorbåt kan vara motordrivna och orsaka störning som till exempel buller. Föreskriften har också tydliggjorts med namnet Nyköpingsån eftersom det är den å som avses och ingen annan är aktuell.

Till naturreservatets föreskrifter har lagts till att samråd med förvaltaren krävs vid större tävling än klubbarrangemang. Hället-Marieberg-Stenbro är ett väl nyttjat friluftsområde av allmänheten och för att undvika att olika intressen kommer i konflikt med varandra har detta krav införts. Syftet med regleringen är att tävlingar med ett stort deltagarantal från flera klubbar/föreningar ska samrådas med förvaltaren. En tävling med ett större deltagarantal kan innebära att allmänhetens rörelse i naturreservatet till viss del begränsas. Vidare innebär ofta ett större deltagarantal ett behov av ett stort antal parkeringsplatser. Vid samråd med förvaltaren utreds dessa och andra aspekter.

Nyköpings kommuns bedömning och intresseprövning

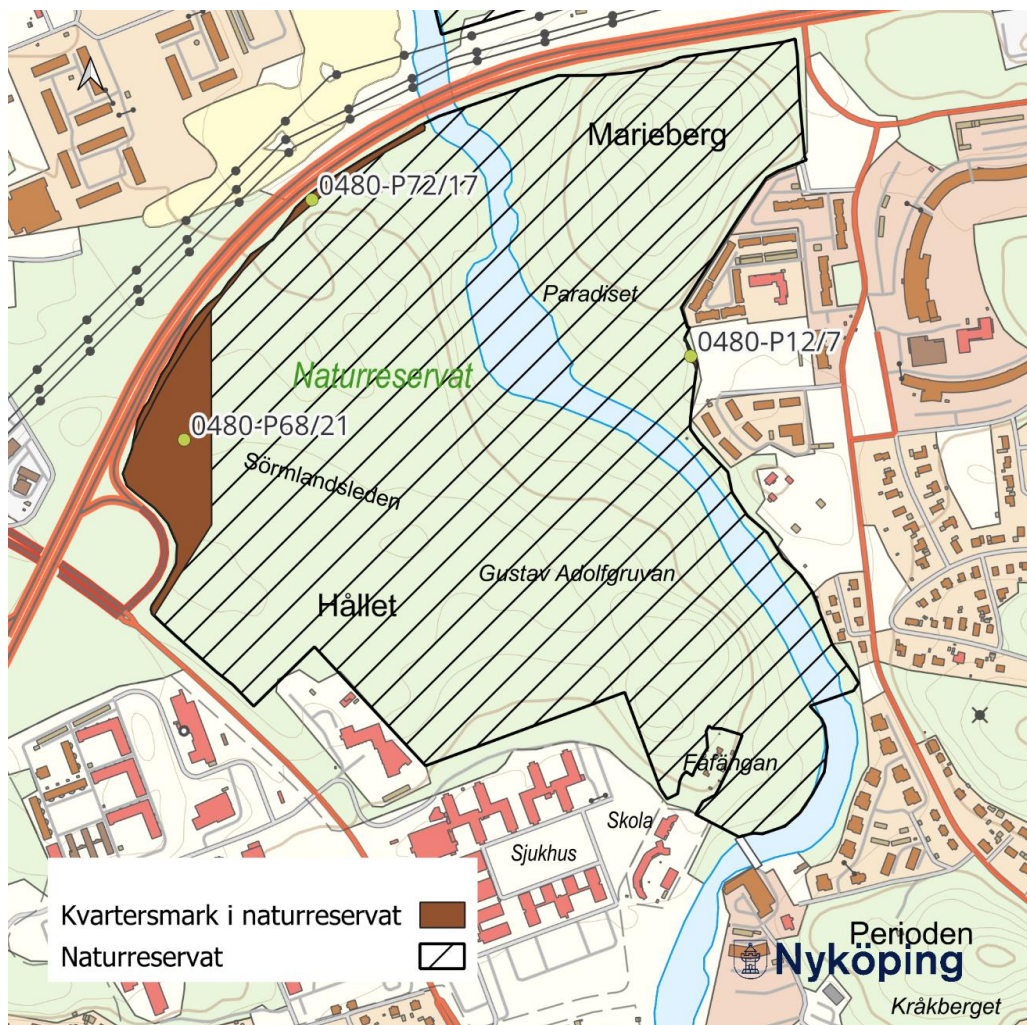
Nyköpings kommun bedömer att skogsbruk, exploateringar, andra arbetsföretag eller anläggningar inte går att förena med bevarande av områdets höga naturvärden. Detta är därför enligt Nyköpings kommuns uppfattning ett område som i enlighet med 1 kap. 1 § miljöbalken bör skyddas i form av naturreservat enligt 7 kap. 4 § miljöbalken.

Detaljplanelagd mark inom naturreservatet

Inom naturreservatet finns åtta detaljplanelagda områden. Sex av dessa vann laga kraft innan Hället-Marieberg-Stenbro naturreservat bildades 2007. En av detaljplanerna (P93-16), som vann laga kraft innan naturreservatet bildades, är grunden till att området vid Fåfången upphävs ur naturreservatet. Två detaljplaner har tagits fram efter beslutet om naturreservatet (P09-29 och P12-7). Nedan följer en redovisning för hur samtliga detaljplaner påverkar naturreservatet och hur de kommer hanteras i det nya reservatsbeslutet.

- *Detaljplan P68-21 (antagen 1968)*

Nordvästra delen av Hållet är planlagt för allmänt ändamål väg vid norrgående E4-påfart, se karta 2. Detaljplanen har inte förverkligats. I dagsläget finns inga konkreta planer på att genomföra planen. Däremot föreligger ett stort behov av ombyggnation av trafikplatsen kring påfarten på E4 men idag finns stora osäkerheter i vilka markanspråk det skulle innebära. I dagsläget är det inte klarlagt vilka eller hur stora ytor som krävs för ombyggnation av trafikplatsen. Att upphäva utifrån detaljplan P68-21 skulle kunna innebära att ett större eller fel område upphävs. Det är därför inte motiverat att upphäva naturreservatet i den här delen. Det är möjligt att riksintresset för kommunikation (E4:an) kommer kräva förändringar av naturreservatets gräns i framtiden i den här delen av området.

Karta 2. Karta som visar tre olika detaljplaner (P68/21, P72/17, P12/7) inom naturreservatet med markanvändningen allmän plats väg och kvartersmark.

Detaljplanen berör även gång- och cykelbron över Nyköpingsån. Bron ligger inom område planlagt som vattenområde som får överbyggas med gång- och cykelbro vilket är i enlighet med naturreservatets syfte.

Detaljplanen omfattar även stora delar av skogsområdet på Hället. Skogen är planlagd som parkmark vilket är i enlighet med naturreservatets syfte.

Detaljplanen omfattar en mindre del av västra brofästet för gångbron som också utgör en del av dammkonstruktionen vid Periodenbron. Brofästet är planlagt som vattenområde som får överbyggas med industriella vattenbyggnader (Vj). Vattenområdet anses vara i enlighet med naturreservatets syfte eftersom det gagnar det rörliga friluftslivets tillgänglighet i naturreservatet och vidare till Nyköpings tätort. Något behov av ändring av detaljplanen bedöms inte föreligga.

- *Detaljplan P72-5 (antagen 1972)*
Nyköpingsån vid Marieberg är planlagt som vattenområde som inte får överbyggas samt allmän plats, parkmark, vilket är i enlighet med naturreservatets syfte. Något behov av ändring av detaljplanen bedöms inte föreligga.
- *Detaljplan P72-17 (antagen 1972)*
Vid norra naturreservatsgränsen vid Hället är en 1–10 meter smal remsa av naturreservatet planlagt som allmän plats väg (E4:an), se karta 2. Eftersom vägen är utbyggd och det inte finns några ytterligare aktuella markanspråk bedöms inte naturreservatet vara i konflikt med vägområdet. Det är möjligt att riksintresset för E4 kommer kräva förändringar av naturreservatets gräns i framtiden i den här delen av området. Något behov av ändring av detaljplanen bedöms inte föreligga.
- *Detaljplan P79-2 (antagen 1979)*
Väster om Stigarvägen är del av naturreservatet planlagt som vattenområde och allmän plats, parkmark, vilket är i enlighet med naturreservatets syfte. Något behov av ändring av detaljplanen bedöms inte föreligga.
- *Detaljplan P82-3 (antagen 1982)*
Detaljplanen berör gång- och cykelbron över Nyköpingsån. Bron ligger inom planlagt område som ska vara tillgängligt för allmän gångtrafik samt parkmark, vid östra brofästet, vilket är i enlighet med naturreservatets syfte. Något behov av ändring av detaljplanen bedöms inte föreligga.
- *Detaljplan P93-16 (antagen 1993)*
Vid Fåfångans trädgård är del av naturreservatet detaljplanlagt för ändamålet skola i naturreservatet. Naturreservatet strider mot gällande detaljplan och hindrar genomförandet av detaljplanen. Området upphävs därför ur naturreservatet, se separat motivering i stycket *Motiv till upphävande av del av naturreservatet och revidering av beslut*.
- *Detaljplan P09-29 (antagen 2009)*
I Marieberg, väster om Runtunavägen, är del av naturreservatet planlagt som allmän plats, naturmark, vilket är i enlighet med naturreservatets syfte. Något behov av ändring av detaljplanen bedöms inte föreligga.

- *Detaljplan P12-7 (antagen 2012)*
Norr om Växthusgränd är en yta inom naturreservatet planlagt som allmän plats gång- och cykelväg. Detaljplanen säkrar därmed allmänhetens tillfart till en av naturreservatets entréer vilket är i enlighet med naturreservatets syfte.

Nordväst om Växthusgränd är en mindre yta inom naturreservatet planlagt som kvartersmark, prickmark, se karta 2. Nyköpings kommun är markägare och avser inte förverkliga kvartersmarken utan i en framtida exploatering av kvarteret kommer ytan inom naturreservatet att undantas försäljning. Fastighetsbildning är genomförd och den är anpassad efter naturreservatets gräns. Något behov av ändring av detaljplanen bedöms inte föreligga.

Nyköpings kommun bedömer att naturreservatsbeslutet i det aktuella området är väl förenligt med hushållningsbestämmelserna i 3 och 4 kap. miljöbalken. Nyköpings kommun bedömer att naturreservatsbeslutet i det aktuella området, tillsammans med i detta beslut framtagna motiveringar, är väl förenligt med detaljplan P68-2, P72-5, P72-17, P79-2, P82-3, P09-29, P12-7 och kommunens översiktsplan.

Nyköpings kommun har i enlighet med 7 kap. 25 § miljöbalken prövat och funnit att föreskrifterna inte går längre i inskränkning av enskilds rätt att använda mark och vatten, än vad som krävs för att syftet med skyddet ska tillgodoses.

Ärendets handläggning

Bakgrund

Naturvårdsprogrammet för Södermanlands län klassar Nyköpingsån och dess omgivning som naturobjekt med mycket högt naturvärde (klass II) med avseende på hydrologin, ornitologin, det rörliga friluftslivet och landskapsbilden. Hället-Marieberg-Stenbro får högt naturvärde (klass III) med bland annat avseende på friluftslivetsvärden.

Tre nyckelbiotoper finns inom naturreservatet, naturskogsartad granskog på Hället i slutning mot ån, hassellund vid Marieberg och ädellövskog vid Stenbro. Dessutom finns ett område med naturvärde utpekad (gammal tallskog norr om psykiatriska avdelningen, Hället).

I kommunens naturvårdsplan från 1994 är reservatsområdet till stora delar med som prioriterade närströvområden samt värdefull naturskogsmark.

Efter en motion från Liberalerna 2004 formerades ett uppdrag att utreda området för naturreservat.

Hället-Marieberg-Stenbro naturreservat bildades genom beslut av Nyköpings kommun den 2 januari 2007. Naturreservatets gräns mättes in och gränsen är uppmärkt i terrängen.

Revideringsprocessen

Behovet av en revidering av beslutet om Hället-Marieberg-Stenbro naturreservat har under en längre tid lyfts av ansvarig verksamhet för förvaltningen av naturreservatet. Beslut och skötselplan har i praktiken varit svåra att efterleva eftersom detaljeringsgraden i handlingarna varit väldigt hög. Vidare har skötseln och användningen av området vid

Fåfången varit motstridigt den gällande detaljplanen. En följd av detta har varit att genomförandet av detaljplanen har krävt dispenser från föreskrifterna. I beslutet saknades viktig information som ”hur syftet ska uppnås” och ”kommunens bedömning och intresseprövning”. Till följd av detta startades arbetet med att revidera och se över beslut och skötselplan.

I samband med att Nyköpings kommun har gjort uppdateringar i beslutet och skötselplan har det också utretts om det finns behov av andra revideringar. Normalt rekommenderas att skötselplan för ett naturreservat ska revideras efter en 10-årsperiod, I samband med revideringen av beslutet har hela skötselplanen arbetats om. Inför att förslaget till nytt beslut och skötselplan togs fram lät Nyköpings kommun inventera naturreservatet för att få ett uppdaterat kunskapsunderlag. En naturvärdesinventering enligt Svensk Standard SS 199000:2023 Naturvärdesinventering avseende biologisk mångfald (NVI) – Genomförande, naturvärdesbedömning och redovisning genomfördes hösten 2024 i naturreservatet.

Remiss

Förslaget till beslut sändes den 24 juni 2025 på remiss till sakägare och andra berörda. Remissen kungjordes i ortstidningen Södermanlands nyheter den 24 juni 2025. Nio yttranden har kommit in till Nyköpings kommun. I bilaga 1.2, remissinstansernas synpunkter, framgår delar av remissinstansernas synpunkter och kommunens bemötande.

Hantering av personuppgifter

Information finns på www.nykoping.se. Sök på ”Personuppgifter och dataskyddsombud (GDPR)”.

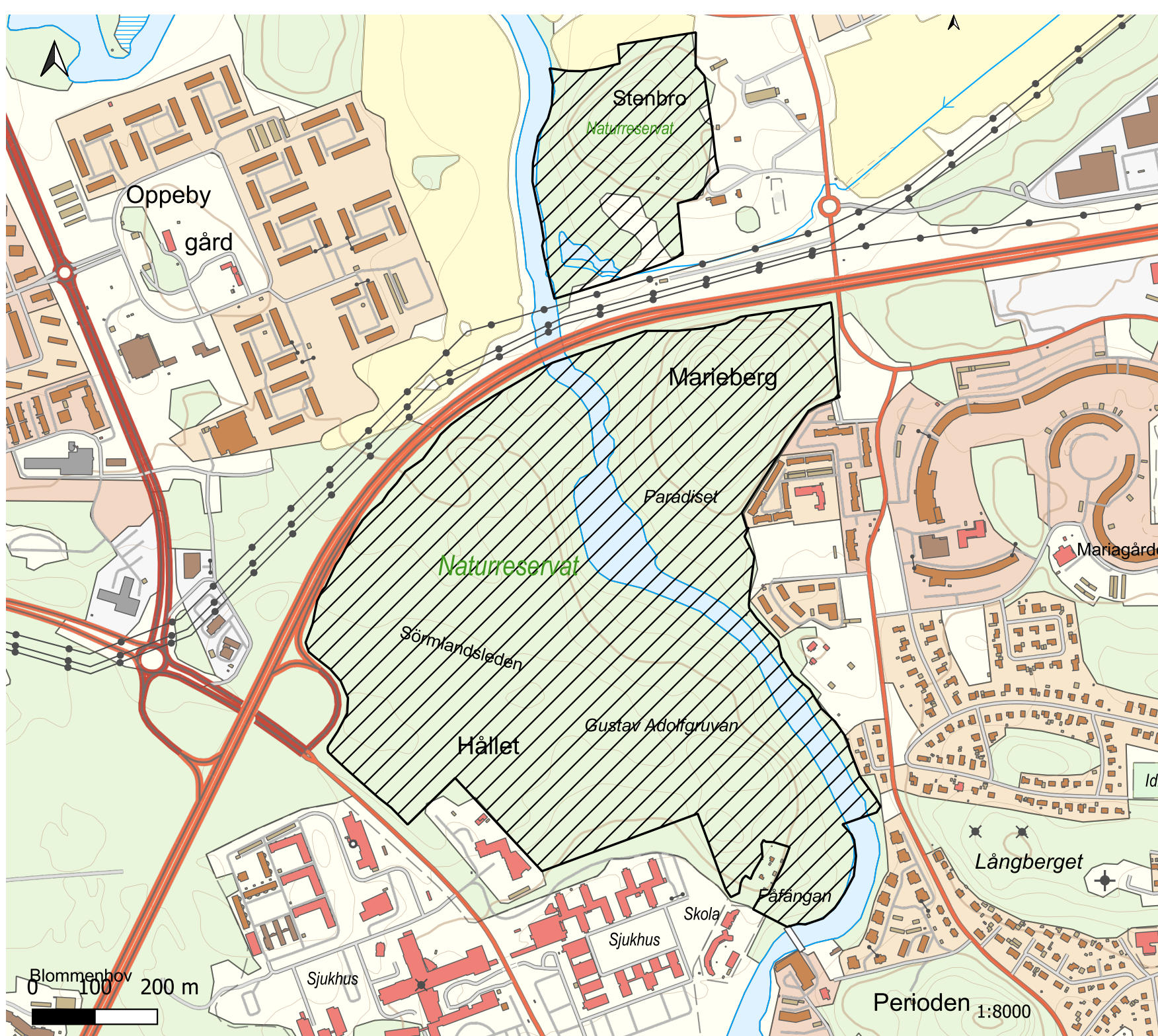
Bilagor

1. Beslutskarta
  - 1.1 Upphävt område
  - 1.2 Remissinstansernas synpunkter
2. Skötselplan
  - 2.1 Skötselplanekarta
  - 2.2 Friluftskarta
  - 2.3 Karta över kulturlämningar
3. Nyttjanderätter och servitut
4. Överklagningsformulär

Beslutskarta

Bilaga 1

Nyköpings kommuns beslut om
Hållet-Marieberg-Stenbro
naturreservat 2025-11-11

Teckenförklaring

Naturreservat

Beslutskarta

Bilaga 1.1

Nyköpings kommuns beslut om Hållet-Marieberg-Stenbro naturreservat 2025-11-11

Teckenförklaring

Upphävt område

Remissinstansernas synpunkter på förslag till beslut och kommunens bemötande

Förslaget till beslut om Hållet-Marieberg-Stenbro naturreservat sändes den 24 juni 2025 på remiss till sakägare och andra berörda. Remissen kungjordes i ortstidningen Södermanlands nyheter den 24 juni 2025. Nio yttranden har kommit in till Nyköpings kommun. Här nedan följer en redogörelse av delar av yttrandena och kommunens bemötande av dessa.

Botaniska sällskapet, Fågelföreningen Tärnan, Räddningstjänsten, Skogsstyrelsen, Vattenfall

Ser positivt på förslaget till beslut och har inga synpunkter.

Länsstyrelsen Södermanland

Länsstyrelsen tillstyrker förslaget om bildande av naturreservatet Hållet Marieberg-Stenbro i Nyköpings kommun: Länsstyrelsen har endast mindre synpunkter som till exempel ordval och andra redaktionella synpunkter.

Kommunens bemötande: Samtliga synpunkter har arbetats in i handlingarna.

Nyköpings Orienteringsklubb

Nyköpings Orienteringsklubb har följande synpunkter.

Nyköpings OK är en ideell förening med verksamhet inom orienteringssporten, bland klubbens aktiva finns allt från elit till motionär. Vi har under många år använt Hållet för träningar, tävlingar och friluftaktiviteter. Området är av stor betydelse för vår verksamhet och mycket uppskattat pga. sin speciella karaktär och centrala läge. Vi har tagit del av förslaget till reviderad skötselplan och vill framföra följande synpunkter:

1. Värdet av orienteringsverksamhet i området Orienteringssporten bygger på tillgång till skogsområden och tillstånd att röra sig fritt i skog och mark. Hållet är särskilt lämpat för detta och används regelbundet av vår klubb för träningar och ibland även tävlingar. Vi vill betona vikten av att bevara områdets tillgänglighet för denna typ av verksamhet. En tätortsnära skog som denna möjliggör ett brett deltagande, även för barn och ungdomar utan tillgång till bil.

2. Synpunkter på skötselplanens inriktning Vi är generellt positiva till skötselplanens ambitioner att värna naturvärden, stärka rekreation och öka tillgänglighet. Vi vill dock framföra följande förtydliganden och önskemål:

- Underlätta för det lokala föreningslivet: Genom att förtydliga vad som avses med tävling kan vi arrangera enkla klubbarrangemang med tidtagning utan att behöva söka tillstånd. Vi har inget emot att söka tillstånd när så behövs men då är det viktigt att det finns en tydlig kontakt och snabba handläggningstider.
- Naturvård kontra friluftsliv: Vi stödjer arbetet med naturvård men ser gärna att det görs i samverkan med friluftslivets aktörer, så att inskränkningar i tillgång till mark för exempelvis naturreservatsbildning, betesmarker eller avspärningar görs med hänsyn till det rörliga friluftslivet.

3. Dialog och samverkan Vi vill gärna vara en del av fortsatt dialog kring området. Det finns goda möjligheter att samordna hänsyn till både naturvärden och föreningsverksamhet. Vi erbjuder gärna vår hjälp i form av lokalkännedom, karta och erfarenhet från tidigare samverkan kring markanvändning.

Sammanfattning: Nyköpings OK ser positivt på ambitionen att värna och utveckla Hållet Marieberg som rekreations- och friluftsområde. Vi vill dock betona vikten av att orienteringssporten fortsatt ges utrymme, och att den fria rörligheten i terrängen inte begränsas mer än nödvändigt. Vi ser fram emot fortsatt dialog och tackar för möjligheten att lämna synpunkter.

Kommunens bemötande:

Kommunen ser positivt på att området fyller en viktig funktion för föreningen. Ett av syftena med naturreservatet är att skapa en plats för friluftsliv och rekreation.

Kommunen har justerat formuleringen i C-föreskrifterna gällande tävlingar till "samråd med förvaltaren krävs vid större tävling än klubbarrangemang". Kommunen har även förtydligat syftet med kravet på samråd under rubriken "Ändringar i föreskrifter".

Nyköpings OK önskar att naturvårdsarbetet och inskränkningar i tillgång till mark görs i samverkan med friluftslivets aktörer. Klubben vill även vara en del av fortsatt dialog kring området. Kommunen bjuder in till Naturvårdsråd två gånger per år där vi tar upp aktuella åtgärder på kommunens mark. Nyköpings OK har blivit inbjuden när åtgärderna berör Ekensberg (där föreningen har arrendeavtal) men kommer framöver bjuda in föreningen till samtliga träffar. Vidare har kommunen som rutin att alltid informera i terrängen och på hemsidan vid aktuella skötselinsatser som tillfälligt kan hindra nyttjande av

områden. Naturreservat bildas genom en lagstadgad process där samråd alltid krävs och i Nyköpings kommun är samtliga befintliga reservat bildade i syfte att bidra till tillgängliga områden för friluftslivet. Kommunen förstår att djurstängsel påverkar föreningens verksamhet. I det aktuella området planeras ingen betesmark och således inga stängsel.

Riksantikvarieämbetet

Då 7 kap. 4§ miljöbalken även kan omfatta bevarandet av kulturmiljöer, då dessa ingår i begreppet naturmiljö anser Riksantikvarieämbetet att kulturmiljöaspekten bör belysas och förtydligas i förslaget, inte minst vad beträffar syftet, skötsel, hänsyn och upplevelsevärdet.

För att underlätta möjlighet av kulturmiljöns skötselinsatser rekommenderar Riksantikvarieämbetet att det införs skrivningar i reservatsföreskrifterna som möjliggör frihuggning av forn- och kulturlämningar. Under punkt 3 i B-föreskrifterna kan till exempel skrivning att eventuella åtgärder för att förhindra skada på kultur- och fornlämning (se nedan).

Under rubriken Upplysningar, sista stycket, står det angivet hur många fornlämningar och kulturhistoriska lämningar som ingår i reservatet. Efter en genomgång av de registrerade forn- och kulturhistoriska lämningarna inom reservatet, framkommer att antalet som redovisas i förslaget till beslut inte överensstämmer med kulturmiljöregistret. Här skulle med fördel en uppräknig i tabellform av de registrerade lämningarna med deras unika identitetsnummer och korta beskrivningar kunna infogas, samt planerade skötselåtgärder. Även en karta skulle med fördel kunna infogas. Inte minst för att underlätta för förvaltningen av området. I nuvarande form är det enbart en del av de kulturhistoriska lämningarna som omfattas av skötselåtgärder.

Att biologiskt kulturarv saknas som begrepp, trots att det förekommer i det förslagna reservatet är en brist, som därmed kan avgränsa syftet och detta riskerar att miljömålet inte nås (se nedan). Naturvårdsverket förespråkar tydligt användandet av begreppet i sin nationella kulturmiljöstrategi (NV-03299-23).

Då träd skadar forn- och kulturlämningarnas inre och yttre strukturer medan de står och växer, samt kan åsamka stora skador i händelse av vindfällen, anser Riksantikvarieämbetet att träd i och invid lämningarna bör borttagas för att minimera dessa risker. Detta bör tydligt framgå i såväl beslut som skötselplan.

I detta sammanhang vill Riksantikvarieämbetet lyfta den skrivning som finns i skötselplanen, innan redogörelsen av de specifika skötselområdena under rubriken Kulturhänsyn. Där tas det samlat upp vilka skötselåtgärder forn- och kulturlämningar ska omfattas av. Då forn- och eller kulturlämningar finns spritt inom hela reservatet och består av olika lämningstyper är det bra att detta

förtydligas. Därför kan det ur ett förvaltarhänseende vara bra att skötselåtgärderna för de olika forn- och övriga kulturhistoriska lämningar som finns inom de specifika skötselområdena beskrivs. Olika lämningar kan behöva olika skötselåtgärder för att inte lämningarna ska skadas. Ett förslag är att de olika lämningarna presenteras i den tabell som finns under rubriken Sammanfattning och prioritering av skötselåtgärder i skötselplanen precis som stenmurarna presenteras. Riksantikvarieämbetet vill dock poängtera att friställa kultur- och fornlämningar från träd och buskar, resulterar i en röjgödningseffekt som kan innebära att åtgärden initialt bör upprepas oftare än vart 5-10:e år, som föreslås.

I föreskrift B5 har i förslaget till beslut texten fått en ny skrivning: "Genomförande av undersökningar i uppföljningssyfte av djur- och växtarter, kulturvärden samt av mark- och vattenförhållanden." Här vill Riksantikvarieämbetet framhålla att undersökning av kulturvärden kan vara tillståndspliktigt enligt Kulturmiljölagen och ett sådant tillstånd fattas av länsstyrelsen.

Nedan redovisas en del av de brister som Riksantikvarieämbetet har identifierat:

- I naturreservat, där forn- och kulturlämningar förekommer, bör beskrivning hur dessa ska skötas finnas med under B-föreskrifterna. Ett förslag på skrivning skulle kunna vara: åtgärder för att förhindra skada på kultur- och fornlämning genom frihuggning av träd och sly som växer i eller omedelbart invid lämningarna. En sådan åtgärd skulle inte bara skydda lämningarna utan även vara en positiv åtgärd för friluftslivet då lämningarna synliggörs.
- Förslagsvis föreslås att text läggs till där det framgår att kulturhistoriska lämningar hålls synliga och fria från vedartad igenväxningsvegetation genom röjning.
- I skötselplanen bör det framgå att fornlämningar skyddas av Kulturmiljölagen (1988:950) samt hur lämningarna ska skötas, till exempel genom frihuggning och slyröjning för att minimera skador och öka lämningarnas bevarandestatus. Detta är av vikt ur bland annat förvaltarhänseende. Även kulturmiljö är en ett prioriterat bevarandevärde, vilket bör framgå.
- Under rubriken Kulturhistoriska värden står att det syns många spår som tyder på att människor har använt området under lång tid. Sedan följer en uppräkningslista av spår. I uppräkningslistan förekommer begreppet keramikgropar. Det är sannolikt en felskrivning och syftar på den gropkeramiska stenåldersboplatsen i området. Gropkeramik är en keramiktyp eller snarare en dekoration/ornering med gropar på

keramikkrärlen, som användes av en kultur/folkgrupp under senare delen av stenåldern, främst utmed kusterna i östra Mellansverige.

Kommunens bemötande:

Kommunen är samstämmig med Riksantikvarieämbetet att möjligheten till skötsel i syfte att gynna kulturlämningarna ska tas upp i B-föreskrifterna och har lagt till detta under föreskrift B5.

Kommunen har reviderat antalet fornlämningar från tre till fyra. 20 kulturhistoriska lämningar finns inom området vilket är angett i reservatsbeslutet sedan tidigare. Karta över områdets lämningar har tagits fram, se bilaga 2.3.

Kommunen har formulerat om skrivningarna som gäller skötseln av kulturlämningarna så att de omfattar samtliga lämningar. Vidare har lagts in en skrivelse i skötselplanen att skötselåtgärderna ska anpassas efter lämningens art. I skötselplanen framgår sedan tidigare under rubriken "Generella riktlinjer och åtgärder" att åtgärder ska genomföras som friställer kulturlämningar. Kommunen har dock inte specificerat skötseln i beslutshandlingarna utan det avgörs i samråd med sakkunnig vid aktuell åtgärd.

Begreppet "biologiskt kulturarv" har förts in i valda delar av beslut och skötselplan.

Under rubriken Upplysningar i beslutet har förtydligats att undersökning av kulturvärden kan vara tillståndspliktigt enligt Kulturmiljölagen. Tyvärr hör inte den skrivningen hemma i skötselplanen som önskats av Riksantikvarieämbetet.

Ett bevarandemål för kulturhänsyn har lagts till i skötselplanen som lyder enligt följande: Kulturhistoriska lämningar hålls synliga och fria från vedartad igenväxningsvegetation genom röjning.

Flera mindre skrivfel eller faktafel har rättats till med hjälp av Riksantikvarieämbetets yttrande.

Trafikverket

Som framgår av samrådsunderlaget finns idag behov av åtgärder vid trafikplats Hållet. Trafikverket har i nuläget inga konkreta planer gällande en ombyggnad av E4/trafikplatsen och kan därför inte meddela vilka eller hur stora ytor som skulle behövas. Trafikverket instämmer därför med slutsatsen i underlaget att en eventuell upphävning av naturreservatet i denna del får invänta aktualiseringen av en möjlig framtida ombyggnad av Europavägen. Trafikverket har inga synpunkter på föreslagna ändringar.

Kommunens bemötande: Inte aktuellt.

Skötselplan för Hället-Marieberg-Stenbro naturreservat

Innehåll

BESKRIVNING AV NATURRESERVATET	3
Översikt	3
Uppgifter om naturtyper, arter och bevarandevärden.....	4
Naturgeografiska förhållanden	4
Historisk och nuvarande markanvändning	5
Biologiska bevarandevärden.....	6
Kulturhistoriska värden	12
Värden för friluftsliv.....	12
Slitage och störningskänslighet	13
PLAN FÖR OMRÅDETS SKÖTSEL	13
Övergripande mål	13
Generella riktlinjer och åtgärder.....	13
Skötselområden med bevarandemål och åtgärder	15
Skötselområde 1: Barrblandskog (ca 9,3 ha).....	15
Skötselområde 2: Tallskog (ca 20,7 ha)	16
Skötselområde 3: Blandskog (ca 13,2 ha)	18
Skötselområde 4: Ädellövskog (ca 5,1 ha).....	19
Skötselområde 5: Hässle (ca 5,9 ha).....	20
Skötselområde 6: Öppen gräsmark (ca 0,2 ha).....	21
Skötselområde 7: Igenväxningsmark (ca 3,9 ha).....	22
Skötselområde 8: Vattendrag (ca 3,9 ha).....	23
Skötselområde 9: Antropogen limnisk miljö (ca 0,5 ha).....	24
Uppföljning.....	26
Källförteckning.....	29
Bilagor	30

Omslagsfoto: Stenmur omgiven av gles barrskog med inslag av hassel. Foto: Daniel Tooke.

BESKRIVNING AV NATURRESERVATET

Översikt

Naturreservatet är beläget i centrala Nyköping och består av tre delområden på totalt ca 63 hektar. Den största delen, Hållet, är ett omfattande och barrdominerat skogsområde på västra sidan av Nyköpingsån. De två andra delarna, Marieberg och Stenbro, utgörs av barr- och lövskog och före detta hävdad mark öster om Nyköpingsån.

Hållet är ett av kärnområdena för friluftslivet i Nyköping. Området ligger centralt och omfattar ett stort nät av stigar, belyst gång- och cykelväg, motionsspår och anordningar för det rörliga friluftslivet. Området är rikt på fornminnen i form av gruvhål, bland annat silvergruvan Gustav Adolfs gruva.

Uppgifter om naturtyper, arter och bevarandevärden

Uppskattade arealer av naturtyper*:

Skogsmark	Ca 57,5 ha, varav 56,4 ha produktiv
- <i>Tallskog</i>	Ca 8,0 ha
- <i>Granskog</i>	Ca 1,6 ha
- <i>Barrblandad skog</i>	Ca 7,7 ha
- <i>Lövblandad barrskog</i>	Ca 24,2 ha
- <i>Triviallövskog</i>	Ca 5,3 ha
- <i>Ädellövskog</i>	Ca 6,3 ha
- <i>Triviallövskog med ädellövinslag</i>	Ca 4,0 ha
- <i>Barrblandadskog och lövskog på våtmark</i>	Ca 0,4 ha
Våtmark	Ca 0,2 ha
Sjö och vattendrag	Ca 4,4 ha
Övrig öppen mark med vegetation	Ca 0,5 ha
TOTALT	62,6 ha

ÅGP-arter Tjockskalig målarmussla, mal, utter

Prioriterade bevarandevärden

Naturtyper	Barrnaturskog, ädellövskog, hassellund, större vattendrag, våtmark, gräsmark.
Strukturer (landskapselement)	Gamla träd, skyddsvärda träd, död ved, stenmurar, gruvhål, våtmark. Vedlevande insekter, svampflora, ängsflora, limniska system
Växt- och djursamhällen	Tallticka, ask, tjockskalig målarmussla, mal, kandelabersvamp, fladdermöss
Arter	Tätortsnära rekreationsområde, vandringsleder, anläggningar för friluftsliv
Friluftsliv	

* Klasser och arealer enligt NMD (Nationella Marktäckedata)

Naturgeografiska förhållanden

Området kring Nyköping är en gammal skärgård där tidigare öar och skär idag bildar 30–50 meter höga berg omgivna av moränmarker och åkrar. Sådana berg ligger vid Hållet, Stenbro och Marieberg på vardera sidor av Nyköpingsån. Ån rinner här igenom en påtaglig terrängsvacka bildad av bergen på östra sidan och de branta slutningarna vid Hållet på motsatta sidan av ån. Bergen vid Stenbro och Marieberg är delvis nakna men till större delen överlagrade av morän.

Berggrunden i Hållet-Mariebergsområdet består av metavulkanit (leptit) som bildar ett stråk mellan Sjösa i öster och Ullevi i väster.

Berggrunden i Stenbro består av gråvit till grå granit. På några håll, som vid Stenbrogården, stupar berget mycket brant mot omgivande terräng. Den växlande topografi är inte ovanlig vid kustområdet och är av viss betydelse ur biologisk synpunkt, eftersom den skapar ett varierande lokalklimat, vilket gynnar en artrik flora och fauna.

Historisk och nuvarande markanvändning

En stor del av marken i naturreservatet har formats av och samspelat med mänsklig kultur under lång tid och utgör således ett biologiskt kulturarv. Under stenåldern nyttjades Hållet som boplats för den gropkeramiska kulturen. Benämningen "Hållet" kan vara en förkortning av "Jägareshäll", alltså ett område där kunglig jakt bedrevs, som återfinns på karta från 1677. Områdets många kallmurade stenmurar sägs ha omringat hjorthägn, men någon helt säker förklaring finns inte idag.

Hållet präglas till stor del av den tidigare bergshantering. Järngruvor togs upp omkring 1742, och enligt uppgifter i bergskollegiehandlingar fanns tre gruvor i drift 1765. I början av 1700-talet påbörjades silverbrytning ca 300 m väster om Fåfången, men upphörde under 1770-talet. Gustav Adolf-gruvan (Silvergruvan) var redan känd på 1500-talet. I Sverige framställdes år 1801 ca 550 kg silver varav 150 kg kom från Nyköpingsmalm. Malmen, som bestod av silverhaltig blyglans, transporterades till Sala där silvret utvanns. Gruvbrytning var tidigare mycket beroende av stor tillgång på ved, varför man kan anta att området antagligen var hårt skövlat avseende skogen.

Elljusspåret uppfördes 1966 och var då det första belysta motionsspåret i Nyköping. Gång- och cykelvägen asfalterades på slutet av 1970-talet och blev en viktig länk mellan Oppeby och centrum. Sörmlandsleden i området markerades också under 1970-talet.

Idag är Hållet ett kärnområde för friluftslivet. Många skolor, förskolor och föreningar använder området frekvent och närboende utnyttjar reservatet till promenader och för genomfart till och från stadskärnan.

Skogs- och lundområdena vid Stenbro och Marieberg har uppstått genom igenväxning av tidigare mer öppna hagmarker och blandskogar. En del av området benämns "Stenbro hästhage", vilket visar att det åtminstone tidigare betats av hästar på Stenbro gård. Mycket tyder på att lövskog dominerat stora delar av området och att granen här har en relativt kort historia. Rikedomen på hassel vid Marieberg tyder på att det här legat någon hasselrik löväng, och dimensioner på hasselbuketterna visar på lång kontinuitet. Utanför naturreservatet låg fram till omkring år 2010 en handelsträdgård vid Växthusgränd, Marieberg, som troligtvis medfört att flera trädgårdsväxter spritt sig i naturreservatet.

Stenbro prästgård har varit prästboställe för östra församlingen från 1562 till 1940-talet. Gamla ekstubbar och äldre levande ekar på Stenbro tyder på att det här legat en ekhage. De yngre ekar som nu växer är sannolikt självföryngrade efter det att betet upphört. Ädellövskogen vid Stenbro utgör en tidigare parkanläggning, Grandelius bergspark, med flera kallmurade trappor längs med sluttningarna av berget. Grandelius bergspark anlades i början på 1800-talet av Nils Grandelius, präst på Stenbro prästgård 1780–1834.

Nyköpingsån har nyttjats som energikälla under lång tid. Under industrialiseringen i slutet av 1800-talet och början 1900-talet anlades flertalet vattenkraftverk som skurit av ån från Östersjön. Idag pågår processer för att återställa fria vandringsvägar i ån.

Biologiska bevarandevärden

Skog

Hållets skogsområde består av omväxlande natur. I de södra och centrala delarna finns en del mindre bergspartier, vilka omges av moränmarker, bevuxna med barrskogar, blandskogar eller rena lövskogsbestånd. Barrskogen norr om sjukhusområdet har rikliga mängder gamla tallar med värdefulla strukturer. Väldigt många av dessa tallar har förekomster av tallticka^{NT} där flera av fruktkropparna är ovanligt stora.

I sluttningen ned mot Nyköpingsån förekommer en gran-hassel-skog där beståndet har karaktär av naturskog. Till detta bidrar starkt de grova granarna och de talrika vindfällena och lågorna av framför allt gran. Hasseln är grov och i de ålderstigna stambuketterna sker en effektiv självgallring av undertryckta eller av ålder döende stammar så att det bildas stora mängder död ved. Utöver dessa träarter förekommer större inslag av asp, sälg, rönn, lönn och ek. Marken är tämligen näringsrik och jordarna har hög mullhalt. Kärnväxtfloran är gles och örtbaserad medan moss- och svampfloran genom den konstant höga luftfuktigheten och den rika tillgången på död ved uppvisar en betydligt högre diversitet. Nämnvärda arter här är bland annat kandelabersvamp^{NT} och stubbspretmossa samt äldre fynd av trådticka och hasselticka.

Marieberg: Längst i norr reser sig en bergklack där skogen står grov och mäktig. Tallarna och granarna bedöms vara 100–150 år gamla. Berghällarna har en väl utvecklad skorplavflora. Slutningen mot åkrarna i norr täcks närmast berget av blackiga moränjordar. Här växer en grovstammig, örtrik granskog med ett stort inslag av hassel. Rikedomen på hassel märks även längs Nyköpingsån där lövträden, främst björk, bidrar till att skapa en lummig åpromenad med nästan tropisk grönska.

Den gamla lövskogen vid ån med stora mängder död ved, alltifrån nyligen fallna stammar till högförmultnade stockar är en mycket intressant miljö för många växt- och djurarter. Särskilt hasseln bildar här och var buketter med mycket grova, upp till 20–30 cm breda trädliknande individer.

Fågellivet i området är rikt. De större lövträden bildar kontinuerligt grenhål, vilket ger häckningsmöjligheter för hålbbyggande fågelarter och gömslen för fladdermöss.

Vid Stenbro växer ädellövskog dominerad av ek, lönn och ask. Flera stora askar finns också i området. Flera särskilt skyddsvärda träd förekommer i området. Ädellövskogen vid Stenbrogården är möjligen den största sammanhängande i Nyköpingstrakten. Ädellövträden uppvisar en väl utbildad vegetationsmosaik av barklevande lavar och mossor.

Öppna gräsmarker

De öppna gräsmarkerna i naturreservatets södra del, öster om torpet Fåfången, har succesivt vuxit igen sedan 1960-talet. Kvarvarande öppna marker är idag relativt näringspåverkade men arter som ljus solvända^{NT} (*Helianthemum nummularium subsp. nummularium*) och klofibbla^{NT} (*Crepis tectorum*) har observerats i området i sentid.

Paradiset är en liten grästäckt glänta omgiven av lövskog på östra sidan ån, nordväst om Marieberg. Marken är inte av lång historisk hävd men hyser ängsflora av rödlistade arter som vanlig backsmörblomma^{NT} (*Ranunculus polyanthemos subsp. polyanthemos*), krusfrö^{NT} (*Selinum carvifolia*) och ängsskära^{NT} (*Serratula tinctoria*).

Vattendrag

Ån har tämligen naturliga strandzoner med överhängande träd som skuggar. Det finns påverkan på hydromorfologi genom kraftverksdammarna upp- och nedströms reservatet. Torts detta hyser ån hotade arter som utter^{NT} (*Lutra lutra*), tjockskalig målarmussla^{EN} (*Unio crassus*) och mal^{NT} (*Silurus glanis*). Ån är även en viktig biotop

för den fågel- och fladdermusfauna som nyttjar området. Bäver förekommer både som tillfällig besökare och som stationär i naturreservatet.

Tabell 1. Rödlistade arter, signalarter, ÅGP-arter (åtgärdsprogram för hotade arter), Natura 2000-arter samt ett urval av fridlysta arter som registrerats i objektet. Notera att tabellen bygger på inventeringarna som finns i källförteckningen, samt Nyköpings kommuns egna inventeringar i samband med reservatsbildningen och revideringen av naturreservatet. Rödlistekategori följer SLU Artdatabanken (2020). Rödlistade arter i Sverige 2020., SLU, Uppsala. NT = nära hotad, VU = sårbar, EN = starkt hotad, CR = Akut hotad, S = signalart enligt Skogsstyrelsen, F = fridlysta arter, ÄoB = ängs- och betesmarksarter, N2000 = art som listats i EU:s Art- och habitatdirektiv, bilaga 2 eller i Fågeldirektivets bilaga 1. ÅGP = art som ingår i något av Naturvårdsverkets åtgärdsprogram för hotade arter.

Svenskt namn	Vetenskapligt namn	Rödlistad/S/ÅGP /fridlyst/ÄoB
Kärlväxter		
Ask	<i>Fraxinus excelsior</i>	EN
Blåsippa	<i>Hepatica nobilis</i>	F
Blåsuga	<i>Ajuga pyramidalis</i>	ÄoB
Flentimotej	<i>Phleum phleoides</i>	NT
Grönvit nattviol	<i>Platanthera chlorantha</i>	F
Gullklöver	<i>Trifolium aureum</i>	NT
Gullviva	<i>Primula veris</i>	F
Hässleklocka	<i>Campanula latifolia</i>	S
Korallrot	<i>Corallorhiza trifida</i>	S, F
Krusfrö	<i>Selinum carvifolia</i>	NT
Naverlön	<i>Acer campestre</i>	CR
Mistel	<i>Viscum album</i>	F
Skogsalm	<i>Ulmus glabra</i>	CR
Skogsknipprot	<i>Epipactis helleborine</i>	S, F
Strutbräken	<i>Matteuccia struthiopteris</i>	S
Svart trolldruva	<i>Actaea spicata</i>	S
Svinrot	<i>Scorzonera humilis</i>	NT
Vanlig backsmörblomma	<i>Ranunculus polyanthemus subsp.</i> <i>Polyanthemost</i>	NT
Vanlig klofibbla	<i>Crepis tectorum var. Tectorum</i>	NT
Ängsskära	<i>Serratula tinctoria</i>	NT

Svenskt namn	Vetenskapligt namn	Rödlistad/S/ÅGP /fridlyst/ÄoB
Mossor		
Blåmossa	<i>Leucobryum glaucum</i>	S
Bågpraktmossa	<i>Plagiomnium medium</i>	S
Flagellkvastmossa	<i>Dicranum flagellare</i>	S
Fällmossa	<i>Antitrichia curtipendula</i>	S
Grön sköldmossa	<i>Buxbaumia viridis</i>	S, F, N2000
Grov baronmossa	<i>Anomodon viticu/osus</i>	S
Guldlockmossa	<i>Homalothecium sericeum</i>	S
Kransmossa	<i>Hylocomiadelphus triquetrus</i>	S
Platt fjädermossa	<i>Alleniella complanata</i>	S
Lavar		
Rosa skärelav	<i>Schismatomma peric/eum</i>	NT
Gulvit blekspik	<i>Scierophora pallida</i>	VU
Fåglar		
Fisktärna	<i>Sterna Hirundo</i>	F, N2000
Kungsfiskare	<i>Alcedo atthis</i>	VU, F, N2000
Kornknarr	<i>Crex crex</i>	F, ÅGP, N2000
Mindre flugsnappare	<i>Ficedula parva</i>	F, N2000
Mindre hackspett	<i>Dendrocopos minor</i>	F, NT
Salskrake	<i>Mergellus albellus</i>	F, N2000
Spillkråka	<i>Dryocopus martius</i>	F, NT, N2000
Svarthakedopping	<i>Podiceps auritus</i>	F, N2000
Trädlärka	<i>Lullula arborea</i>	F, N2000

Svampar		
Barkticka	<i>Rigidoporus corticola</i>	S
Blodticka	<i>Meruliopsis taxicola</i>	S
Blodvaxskivling	<i>Hygrocybe coccinea</i>	S
Bolmörtsskivling	<i>Entoloma sinuatum</i>	S
Ekticka	<i>Fomitiporia robusta</i>	NT
Grovticka	<i>Phaeolus schweinitzii</i>	S
Gul vaxskivling	<i>Hygrocybe chlorophana</i>	S
Guldkremla	<i>Russula aurea</i>	S
Hasselsopp	<i>Leccinellum pseudoscabrum</i>	S
Hasselticka	<i>Dichomitus campestris</i>	S
Kandelabersvamp	<i>Artomyces pyxidatus</i>	NT
Knottrig rottryffel	<i>Scleroderma verrucosum</i>	NT
Koralltaggsvamp	<i>Hericium coralloides</i>	NT
Kruskantarell	<i>Craterellus undulatus</i>	S
Läderskål	<i>Encoelia furfuracea</i>	S
Motaggsvamp	<i>Sarcodon squamosus</i>	NT
Svavelrisk	<i>Lactarius scrobiculatus</i>	S
Tallticka	<i>Porodaedalea pini</i>	NT
Ryggradslösa djur		
Björksplintborre	<i>Scolytus ratzeburgii</i>	S
Svart askbastborre	<i>Hylesinus crenatus</i>	NT
Granbarkgnagare	<i>Microbregma emarginatum</i>	S
Reliktbock	<i>Nothorhina muricata</i>	NT
Thomsons trädgnagare	<i>Cacotemnus thomsoni</i>	S
Tjockskalig målar-musslat	<i>Unio crassus</i>	EN, F, ÅGP, N2000
Vågbandad barkbock	<i>Semanotus undatus</i>	S

Övriga ryggradsdjur

Huggorm	<i>Vipera berus</i>	F
Mal	<i>Silurus glanis</i>	NT, ÅGP
Utter	<i>Lutra lutra</i>	NT, F, N2000
Vanlig groda	<i>Rana temporaria</i>	F
Vanlig padda	<i>Bufo bufo</i>	F
Vanlig snok	<i>Natrix natrix</i>	F
Vattenfladdermus	<i>Myotis daubentonii</i>	F

Kulturhistoriska värden

I reservatet syns många spår som tyder på att människor har använt området under lång tid, som stenmurar, gruvhål, stenbrytning, keramikgropar och många andra fornlämningar. Av karta i bilaga 2.3 framgår var lämningarna är belägna i området.

Värden för friluftsliv

Hållet är ett av kärnområdena för friluftslivet i Nyköping. Området är lättillgängligt och framkomligheten god, inte minst genom det omfattande nät av stigar, löpslingor och promenadvägar som bildats eller anlagts här. Motionsverksamheten på Hållet är intensiv och omfattar aktiviteter som löpning, skidåkning, cykelturer, promenader etc. Hållet fungerar också som rekreationsområde för patienter på lasarettet. Flera undergångar och broar gör att man kan ta sig till och från Hållet dels västerut under motorvägen dels österut mot Marieberg Stenbron över Nyköpingsån. Området lämpar sig mycket väl för naturstudier. Flera skolor och föreningar utnyttjar området för exkursioner för att studera växter och djur i området. Variationen i naturtyper och närheten till vatten ger ett rikt fågelliv i området.

Mariebergsområdet har stor betydelse för friluftslivet och mycket väl lämpat för naturstudier i alla åldrar. På berget i norr finns en samlingsplats med stockbänkar. Här finns också spår av kojbyggen och trädklättring. Flera skolor utnyttjar området för exkursioner. Längs ån leder en välanvänd strövstig, vilken ingår som en del av Åpromenaden. I övrigt finns relativt få stigar då terrängen inte alltid så lättframkomlig.

Områdets rika tillgång på fornminnen i form av gruvhål och möjligheten att via en trappa gå ner i en av dem ger ett spännande inslag. I området finns en naturstig med informationsskyltar om gruvverksamheten. Andra kulturhistoriska spår som tydligt präglar naturreservatet är de många och långa stenmurarna som finns i skogen.

Framkomligheten på Stenbro är god utmed stigarna. Flera stigar med stensatta trappsteg leder besökaren upp till utsikten på Grandelius bergpark. Besökare kommer från naturreservatets besöksparkering vid Stenbrogården medan andra passerar området via Åpromenaden mellan Oppeby och Brandkärr.

Nyköpingsån som rinner genom området ger mervärden till naturreservatsbesökaren på flera olika sätt. Ett exempel som de flesta besökare kan se är spår av bävern's gnag på träd längs strandkanten. Ån ger också möjlighet till rekreation i form av exempelvis paddla kanot och paddelboard. Hängbron ger möjlighet att komma ut över vattnet och få utblick över ån.

Slitage och störningskänslighet

Området har ett högt besöksstryck då det är stadsnära beläget. De många underhållna stigarna som förekommer inom området medför dock att relativt lite slitage sker på naturvärdena.

Skadegörelse som till exempel sönderslagna skyltställ och vägvisare samt klotter på informationsskyltar är vanligt förekommande i naturreservatet.

Det finns en viss risk för förstörelse av död ved i anslutning till eldplatser. Risken bedöms i dagsläget som låga, men en omvärdering kan komma att göras om förhållandena ändras.

PLAN FÖR OMRÅDETS SKÖTSEL

Övergripande mål

Det övergripande målet för naturreservatets skötsel är att bevara och främja naturvärden i en stadsnära miljö. Skogen sköts genom röjning, friställande av träd och tillskapande av död ved. Naturvårdande skötsel som gynnar värdearter kopplade till lång kontinuitet, gamla träd, död ved och slättermarker genomförs om möjligt. Invasiva arter ska bekämpas.

Fortsatt främjande av friluftslivet genom underhåll av markerade stigar, rastplatser, eldstäder och utkiksplats. Väl underhållna stigar gör reservatet mer lättillgängligt för besökare och utvecklar rekreationsvärden.

Generella riktlinjer och åtgärder

Invasiva arter

Oavsett skötselområde så ska invasiva arter bekämpas inom reservatet. I första hand genom att hindra förekomsten helt och i andra hand genom att förhindra så att de sprider sig inom eller till angränsande områden. Med invasiva arter menas de som pekats ut av EU och föreslås av Naturvårdsverket. Utöver dessa arter bör även främmande arter med hög till mycket hög risk för invasivitet bekämpas inom reservatet. Exempelvis silvergran, snöbär och häckspiréa.

Ett undantag vid bekämpning av invasiva arter är parkslide som i dagsläget saknar lämpliga bekämpningsmetoder. Vid det tillfälle där lämpliga metoder utvecklats bör även parkslide bekämpas. Bekämpning av invasiva arter ska prioriteras i de skötselområden de bedöms utgöra

störst hot. En hanteringsplan för bekämpning av invasiva arter ska tas fram för reservatet.

Kulturahänsyn

Beskrivning

Området har en lång historik av kulturpåverkan och därmed går kulturahänsyn på vissa platser före viss naturhänsyn. Inom området finns bland annat stora mängder kallmurade stenmurar, gruvhål och andra lämningar. Även om murarna idag inte omges av åkermark och därmed inte omfattas av generellt biotopskydd så hyser de både ekologiska och kulturella värden.

Bevarandemål

Kulturhistoriska lämningar hålls synliga och fria från vedartad igenväxningsvegetation genom röjning.

Skötselåtgärder

Åtgärder som friställer stenmurar och liknande kulturlämningar inom naturreservatet bör utföras vart 5-10:e år. Åtgärderna ska anpassas efter lämningens art.

Skötselområden med bevarandemål och åtgärder

Skötselområde 1: Barrblandskog (9,3 ha)

Beskrivning

Skötselområdet domineras av barrblandskog med inslag av lövträd som asp och björk. Enstaka ek och lönn förekommer. Sumpskogspartier har även inslag av klibbal.

I delar av området har en skötselåtgärd genomförts, i form av utglesning, i syfte att öka variationen av trädarter. Träden är relativt unga med inslag av äldre träd med värdefulla strukturer. Död ved förekommer endast sparsamt. Enstaka talticka förekommer. Delar av området är dikat.

Bevarandemål

Gammal barrblandskog med inslag av triviallövträd. Stort inslag av grova levande, döende och döda träd. Självgallrande sumpskogsområden med stabil mark- och luftfuktighet. Tätare träd och buskskikt som bullerbarriär mot E4:an.

Skötselåtgärder

Främja gamla barrträd (i första hand tall) genom röjning av unga lövträd och gran nära etablerade gamla träd. Igenläggning av diken bör utredas. Om utredning visar att detta är lämpligt bör restaurering med avseende på hydrologi genomföras. Naturvårdsåtgärder som ringbarkning, kådbildande skador och liknande kan nyttjas för att långsamt skapa död ved. Fri utveckling i sumpiga miljöer samt längs bullerdämpande bärd mot E4:an.

Skötselområde 2: Tallskog (20,7 ha)

Beskrivning

Barrskog i hållmarksmiljöer med inslag av våtmark och lövtäta partier. Trädskiktet domineras av tall med bitvis goda förekomster av gamla, grova och senvuxna tallar med värdefulla strukturer. Bitvis finns inslag av gran och lövträd. Insprängda hasselbestånd förekommer men de stora värdena är knutna till tallar och de värdearter som följer med dem. Värdearten talticka förekommer bitvis talrikt men även arter som reliktböck och granbarkgnagare förekommer inom området. Död ved finns endast sparsamt. Vid Marieberg förekommer stor mängd granbarkborredödad stående och liggande gran. Anhopningar av större mängder liggande död gran förekommer på vissa platser.

Bevarandemål

Gammal talldominerad skog med sparsamma förekomster av lövträd. Gott om gamla och grova tallar med efterföljande värdearter. Tallar med bark i solbelyst läge och död, solbelyst tallved förekommer. Fuktiga partier är självgallrande med stabil mark- och luftfuktighet. Marieberg utgörs av naturskogsartad blandskog med stor mängd död ved.

Skötselåtgärder

Främja en talldominerad skog genom att hålla efter gran- och lövsly. Naturvårdsmässigt värdefulla tallar bör friställas och enstaka lövträd och äldre gran sparas. Riståta områden lämpar sig för naturvårdsåtgärder som skapar brandliknande strukturer så som veteraniserande åtgärder på tall.

Våtmark bör restaureras med avseende på hydrologi. I övrigt fri utveckling. Röjningsåtgärder samt friställning av naturvärdesträd och dess efterträdare bör ske vart 10:e år eller vid behov.

Skötselområde 3: Blandskog (13,2 ha)

Beskrivning

Blandskog som domineras av gran, tall, björk, asp och lönn med ett buskskikt av hassel, rönn, hägg, olvon, sälg och gran. Bitvis förekommer äldre träd med värdefulla strukturer.

Partiet närmast Nyköpingsåns västra strand är utpekad som nyckelbiotop med rikliga mängder biotopkvalitéer. Detta område är flerskiktat med större inslag av äldre gran och gott om död ved i olika nedbrytningsstadier med värdearter. Värdearter som kandelabersvamp och granbarkgnagare finns i området.

Bevarandemål

Flerskiktad gammal blandskog med gamla barr- och lövträd. Rikliga mängder död ved av både barr- och lövträd med god populationsutveckling av värdearter.

Skötselåtgärder

Glesa ut granuppslag vart 10:e år och friställ kring naturvårdsmässigt värdefulla träd. Ta bort silvergran löpande. I övrigt fri utveckling med självgallring.

Skötselområde 4: Ädellövskog (5,1 ha)

Beskrivning

Ädellövskog med stora inslag av gammal ask och ek, asp, lönn, lind, björk och gran. Baserat på diameter så klassas flera av träden som särskilt skyddsvärda. Förhållandevis stora mängder död ved av lövträd av varierad grovlek förekommer. Områden som dessa hyser ofta många värdearter knutna till de strukturer som bara återfinns på gamla ädellövträd. Området har bitvis täta slyuppslag och buskskikt.

Större delen av skötselområdet ingår i den historiska parkanläggningen, Grandelius bergspark, med trappanläggningar, inplanterade träd och buskar.

Bevarandemål

Gammal lövdominerad skog med gott om grova levande, döende och döda träd. Fristående jätteträd och föryngring av ädellövträd. Grandelius bergspark är synlig i terrängen för besökaren.

Skötselåtgärder

Gran röjs bort och äldre lövträd friställs, främst ädellövträd men även asp i norr. I Grandelius bergspark genomförs röjning av sly och friställning av trappor för att framhäva parkanläggningen. I övriga delar av skötselområdet genomförs försiktig röjning av undervegetation. Främja uppväxt av yngre träd av ek, ask, lönn. Röjning var 10-20:e år med fokus på gran.

Skötselområde 5: Hässle (5,9 ha)

Beskrivning

Området utgörs av ett tätt hässle med tydliga hasselbuketter. Trädskiktet ovanför hasseln består av ek, asp, ask, klipbal, tall, lönn och hägg. I anslutning till hällmarkstallskogen i nordost domineras trädskiktet av tall och gran. Området hyser stora mängder död ved i huvudsak asp av varierande grovlek och nedbrytningsstadium, enstaka torrträd förekommer också. Dike i norr påverkar områdets markfuktighet negativt.

Bevarandemål

Hässle med hög koncentration av hasselbuketter av olika ålder, många gamla med stamdelar i olika nedbrytningsstadier. Förekomst av stora gamla lövträd i ett skikt ovan hasseln utan för mycket skuggning. Stora mängder död ved med medföljande värdearter.

Skötselåtgärder

Värna storvuxna hasselbuketter och gamla lövträd. Håll efter gran och lövsly. Dike nära E4:an bör utredas om det går att lägga igen.

Skötselområde 6: Öppen gräsmark (0,2 ha)

Beskrivning

Skötselområdet utgörs av mindre gräsmarker öster om torpet Fåfången samt vid Paradiset. Gräsmarkerna inom reservatet är idag relativt näringspåverkade och bitvis under igenväxning. Bitvis finns slyuppslag och stora förekomster av ohävdarter som brännässlor och älggräs.

Bevarandemål

God populationsutveckling av hävdgynnad flora med efterföljande insekter. Brynmiljöer mellan skogsbiotoper och gräsmarker som ger bland annat skydd för fågel och stabiliserar luftfuktighet.

Skötselåtgärder

Vegetationen slås av och samlas ihop en gång per år. Igenväxningsvegetation tas bort. Vid eventuell prioritering bör det område med mest hävdgynnad flora prioriteras.

Skötselområde 7: Igenväxningsmark (3,9 ha)

Beskrivning

Lövskogar i olika stadier av igenväxning av historiskt öppna biotoper. Områdena har delvis god förekomst av död klenved och agerar skyddszoner mot Nyköpingsån. Inom området finns en faunadepå.

Bevarandemål

Löv- eller blandskog med varierad ålder. Strödda gamla träd och grövre död ved.

Skötselåtgärder

Friställning av lövträd och röjning av gran vid behov.

Skötselområde 8: Vattendrag (3,9 ha)

Beskrivning

Skötselområdet utgörs av Nyköpingsån med tämligen naturliga strandzoner med överhängande träd. Tydlig påverkan på hydromorfologi genom kraftverksdammar upp- och nedströms. Trädsiktet längs stranden består av klibbal, hägg, lönn, vårtbjörk och asp. I strandkanten växer bland annat pilblad, blomvass, svärdsilja, jättegröe. Vattendraget hyser arter som tjockskalig målarmussla, utter och kungsfiskare.

Bevarandemål

Fritt växande strandzoner med överhängande träd och vattenlågor. God populationsutveckling av målarmussla med avseende på föryngring och populationsstorlek. Restaurerade vattenmiljöer med goda livsmiljöer för fiskar och ryggradslösa djur. Återställd konnektivitet både i vattendraget och mellan vattendraget och landmiljön.

Skötselåtgärder

Naturvårdsåtgärder som gynnar värdearter såsom kungsfiskare, tjockskalig målarmussla och utter. Åtgärder som gynnar fria vandringsvägar och återställer naturlig konnektivitet samt restaurering av påverkade botten och strandmiljöer.

Skötselområde 9: Antropogen limnisk miljö (0,5 ha)

Beskrivning

Området består av en grävd damm i en gammal fåra med omledning av vatten genom eroderande dike söder om. Dammen hyser en stor grad av igenväxning av vass, men öppna partier med flytbladsvegetation finns. Botten domineras av fallen förna. Området har historiskt bestått av en vattenfåra med angränsande våtmark.

Bevarandemål

Damm som gynnar biologisk mångfald såsom groddjur och vattenlevande insekter. Dammen bidrar med stillastående öppen vattenspegel i anslutning till stig som passerar intill dammen. Diket ska föra vatten som renats från näringsämnen och dagvattenföroreningar utanför naturreservatet.

Skötselåtgärder

Området bör återställas genom restaurering av dammen med syfte att det intilliggande diket utgör ett fungerande tillflöde till dammen. Dammen sköts genom rensning av igenväxningsvegetation och eventuell sedimentering.

Friluftsliv

Beskrivning

Hållet-Marieberg-Stenbro naturreservat är ett välbesökt och välutvecklat strövområde inom Nyköpings tätort.

Inom reservatet finns ett stort nätverk av stigar och vägar som varierar från asfalterad gång- och cykelväg till naturstigar. I området finns motions slingor med elljusspår. Även Sörmlandsleden passerar genom reservatet. En hängbro över Nyköpingsån knyter samman Hållet och Marieberg. Hängbron ritades av kommunens Stadsträdgårdsmästare och anlades i början på 2000-talet. Genom våtmarken på Hållet finns en cirka hundra meter lång träspång och på östra sidan om ån finns en träbro som underlättar passagen över ett dike.

Inom reservatet finns ett stort antal rastplatser med bänkbord, sittbänkar och på utvalda platser även eldstad. I Hållet, strax norr om torpet Fåfången finns en utsiktsplats samt i Stenbro vid Grandelius bergspark.

Bevarandemål

Gränsmarkeringen för området är i gott skick. Området är tillgängligt för besökare att bedriva olika typer av friluftaktiviteter och naturpedagogiska verksamheter. Vissa delar av reservatet är anpassat för personer med funktionsvariationer.

Parkering, stigar, gång- och cykelväg, elljusspår och andra friluftsanläggningar är i gott skick. Leder, anordningar och anläggningar är anpassade så att de uppfyller funktionen att underlätta besökarnas möjlighet att ta del av och uppleva området. De kanaliserar även slitage från besökare till lämpliga marker samt att minimera påverkan på störningskänsligt växt- och djurliv.

Placeringen av rastplatser med eldstad framgår för besökaren.

Skötselåtgärder

Underhåll av naturreservatets gränser på land. Utmärkning och underhåll av gräns vid den upprävd delen vid torpet Fåfången.

Informationstavlor om reservatet och dess olika värden anläggs, underhålls och uppdateras vid behov. Markering av stigar underhålls. Vägvisning och annan skyltning anläggs och underhålls. Riskträd intill stigar tas bort och lämnas som död ved. Gång- och cykelväg, elljusspår, hängbro, träspång och träbro underhålls.

Bänkbord och eldstäder placeras ut och underhålls. Anläggning och underhåll av anordningar för friluftslivet och naturpedagogisk verksamhet. Vissa anordningar anläggs för personer med funktionsvariationer.

Uppföljning

Uppföljning av skötselåtgärder

Förvaltaren ansvarar för att uppföljning av genomförda skötselåtgärder sker i slutet på varje år, de år då åtgärder genomförts. Uppföljningen ska sedan ligga till grund för eventuell omprövning av skötselplanen.

Uppföljning av bevarandemål

Ett tredje dokument ska tas fram i samband med uppföljningen av naturreservatet. Dokumentet är en uppföljningsplan med målindikatorer för de olika bevarandemålen. Uppföljningen av bevarandemål sker i enlighet med instruktioner från Naturvårdsverket.

Kostnader och finansiering

Tillsyn, skötselåtgärder och uppföljning bekostas av Nyköpings kommun.

Sammanfattning och prioritering av skötselåtgärder

Skötselåtgärd	Prioritet	Mål med åtgärden	Tidpunkt	Skötselområde	Frekvens
Utmärkning av naturreservatets gräns	1	Tydliga gränser	Efter utsättning av gränserna	Vid Fåfången I enlighet med beslutet	Engångsåtgärd
Underhåll av naturreservatets gränsmarkering	1	Tydliga gränser	Vid behov	Reservatets gräns	Vid behov
Informationsskyltar tas fram, underhålls vid behov	1	Tillgänglighet	Vid behov	På utvalda platser	Återkommande
Gräsmarker slås av	1	Främja hävdgynnad flora.	Årligen.	6	Återkommande
Röjning av granuppslag	2	Begränsa igenväxning av gran.	Inom 1–5 år. Därefter återkommande.	1, 2, 3, 4, 5, 7	Återkommande
Röjning av lövsly	2	Begränsa beskuggning, konkurrens och framhäva Grandelius bergspark	Inom 1–5 år. Därefter återkommande.	1, 2, 4, 5	Återkommande
Frihugning värdefulla naturvärdesträd och efterträdare	2	Främja skog med gamla träd.	Inom 1–5 år. Därefter återkommande vart 10-20:e år.	1, 2, 3, 4, 5, 7	Återkommande
Veteraniserande åtgärder	3	Tillskapande av död ved i olika nedbrytningsstadier samt brandliknande strukturer.	Efter behov	1, 2	Återkommande
Hydrologisk restaurering	3	Stabilisera mark- och luftfuktighet samt, sakta ned avrinning och minska grumling. Återskapa fria vandringsvägar och restaurering av påverkade bottnar och strandmiljöer	I samband med ekonomiska förutsättningar.	1, 2, 5, 8, 9	Engångsåtgärd
Rensning av igenväxningsvegetation och sedimentation i damm	3	Stillastående öppen vattenspegel som gynnar biologisk mångfald	I samband med ekonomiska förutsättningar	9	Vid behov
Friställning av stenvägar och liknande kulturlämningar	3	Synliggjorda och bevarade kulturlämningar	Inom 1–5 år. Därefter återkommande vart 5-10:e år.	Hela reservatet	Återkommande

Bekämpning invasiva arter	1	Utroda invasiva arter inom reservatet.	Beror på arter.	Hela reservatet	Återkommande
Anläggning och underhåll av anordningar för friluftslivet och naturpedagogisk verksamhet	1	Tillgänglighet	Efter behov	Hela reservatet	Återkommande
Underhåll av befintlig parkering	3	Tillgänglighet	Efter behov	Vid Stenbro	Vid behov
Anläggning och underhåll av anordningar som underlättar för personer med funktionsvariationer	3	Tillgänglighet	Efter behov	På utvalda platser	Vid behov

Källförteckning

Nyköpings kommun. 2006. Bildande av naturreservatet Hället-Marieberg-Stenbro i Nyköpings kommun. Dnr 05/KK21.

SLU Artdatabanken (2020). Rödlistade arter i Sverige 2020., SLU, Uppsala.

ArtDatabanken. 2020. Rödlistade arter i Sverige 2020. ArtDatabanken SLU, Uppsala.

ArtDatabanken. 2024. Artfakta för påträffade rödlistade arter.
<http://artfakta.artdatabanken.se>

Artportalen. 2024. Sökning med polygon efter alla naturvårdsarter inom *förstudieområdet*. Sökperiod 2000-01-01 till 2024-09-27.
<http://www.artportalen.se>

Artskyddsförordningen, 2007:845.

Fornsök. Riksantikvarieämbetet. <https://app.raa.se/open/fornsok/>

Förordning (1998:1252) om områdesskydd enligt miljöbalken m.m.

Lantmäteriet historiska kartor, © Lantmäteriet historiska-kartor@lm.se.
Åtkomst 2024-11-27.

Mark- och miljööverdomstolen, MÖD 2012:4, Målnummer M5458-11, 2012-02-07

Miljööverdomstolen, MÖD 2008:36, Målnummer M3721-07, 2008-12-02

Naturvårdsverket 2009. Handbok 2009:2 - Handbok för artskyddsförordningen. Del 1 – fridlysning och dispenser. Naturvårdsverket, Skyddad natur kartverktyg, <https://skyddadnatur.naturvardsverket.se/>, åtkomst 2024-09-27.

Naturvårdsverket. 2010. Uppföljning av skyddade områden i Sverige. Rapport 6379.

Naturvårdsverket. 2015. Att formulera bevarandemål.

Naturvårdsverket. 2015. Vägledning om utformning av skötselplan.

Nitare, J. (red.) 2019. Skyddsvärd skog, Naturvårdsarter, Skogsstyrelsen.

Norén, M., Nitare, J., Larsson, A., Hultgren, B. & Bergengren, I. 2002. Handbok för inventering av nyckelbiotoper. Skogsstyrelsen, Jönköping.

Skogsstyrelsen, Skogens pärlor kartverktyg,
<https://www.skogsstyrelsen.se/skogensparlor>, åtkomst 2024-09-27.

Strand, M., Aronsson, M., & Svensson, M. 2018. Klassificering av främmande arters effekter på biologisk mångfald i Sverige – ArtDatabankens risklista. ArtDatabanken Rapporterar 21. ArtDatabanken SLU, Uppsala

Bilagor

- 2.1 Skötselplanekarta
- 2.2 Friluftskarta
- 2.3 Forn- och kulturlämningar

Skötselplanekarta

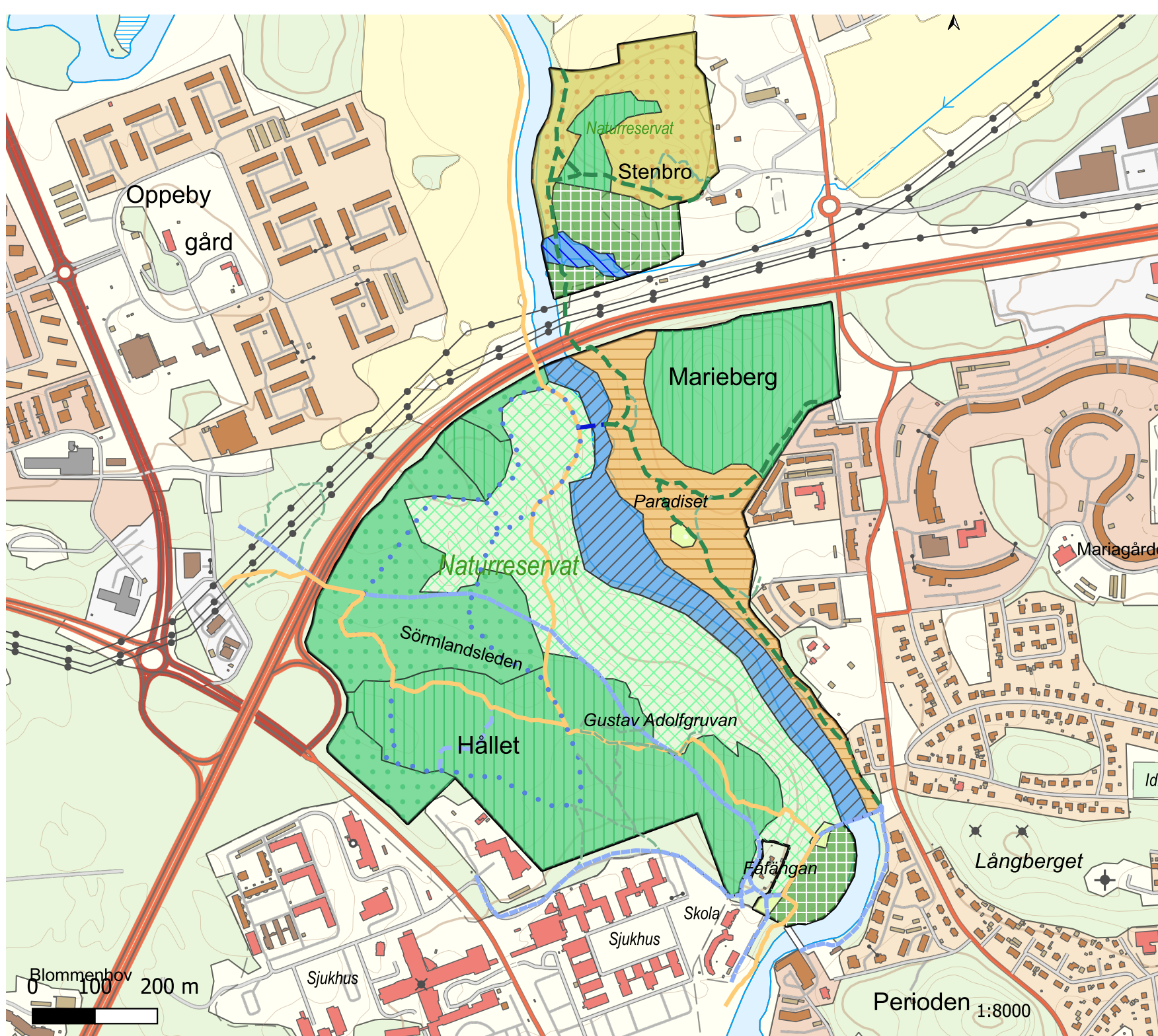
Bilaga 2.1

Skötselområden

- 1 Barrblandskog
- 2 Tallskog
- 3 Blandskog
- 4 Ädellövskog
- 5 Hässle
- 6 Öppen gräsmark
- 7 Igenväxningsmark
- 8 Vattendrag
- 9 Antropogen limnisk miljö

Stigar

- Hängbro
- Elljusspår
- Sörmlandsleden
- Gång- och cykelväg
- Spång
- Stig
- Större stig

Friluftskarta

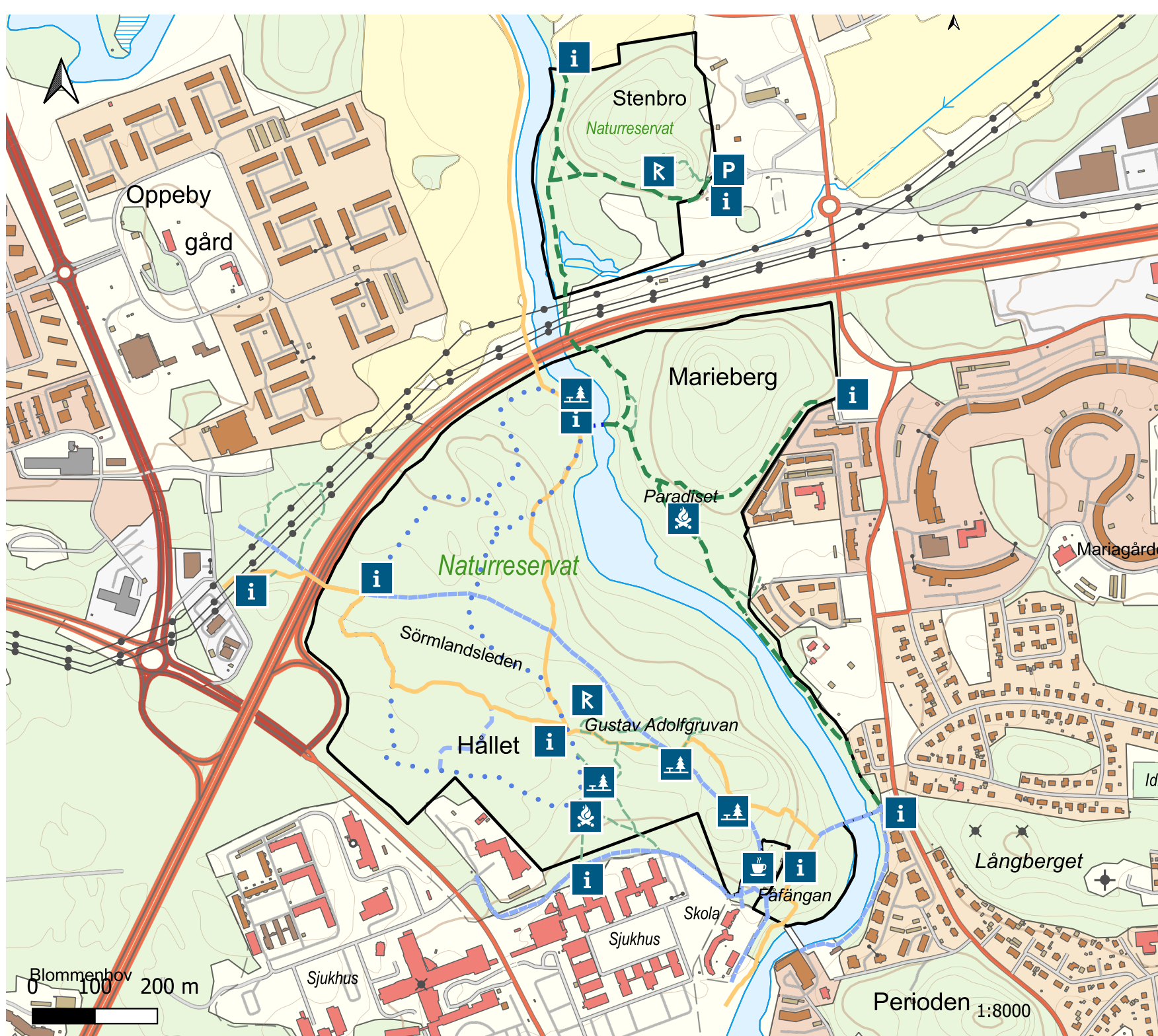
Bilaga 2.2

Stigar

- Hängbro
- Elljusspår
- Sörmlandsleden
- Gång- och cykelväg
- Spång
- Stig
- Större stig

Symboler

- Café
- Eldstad
- Fornminne
- Information
- Parkering
- Rastplats

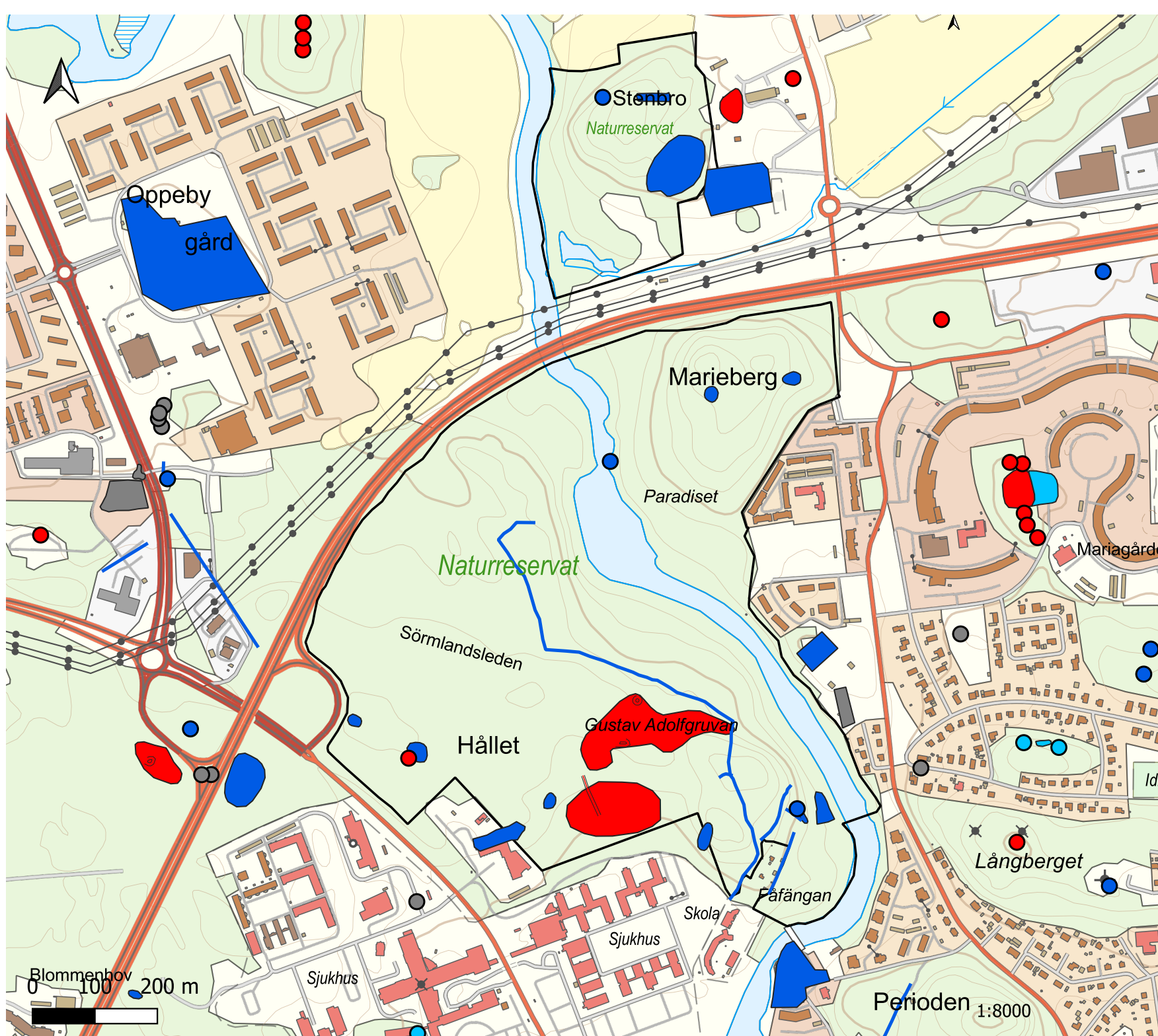
Blommenhov 0 100 200 m

Perioden 1:8000

Forn- och kulturlämningar

Bilaga 2.3

- Fornlämning
- Ingen antikvarisk bedömning
- Möjlig fornlämning
- Övrig kulturhistorisk lämning
- Naturreservat

Nyttjanderätter och servitut inom Hället- Marieberg-Stenbro naturreservat

Arelion Sweden AB – avtalsservitut för fiber med aktbeteckning
D202300277936:1

Nyköping vatten (fastigheten Mjölklaskan 5) – avtalsservitut för ledningar m.m
med aktbeteckning 04-IM1-81/12234.1

Privatperson – Avtal om skötsel- och underhållsåtgärder på kommunens mark,
avtalsnummer 10306A-03

Privatperson - Fastighetsägare Stenbro 1:9 – officialservitut för väg på Stenbro
1:8 med aktbeteckning 04-82/615.1

Sportfiskarna - Samarbets-och förvaltningsavtal kring Nyköpingsån,
avtalsnummer 14002A-14

Vattenfall Regionnät AB – ledningsrätt för starkström med aktbeteckning 0480-
02/12.1

Vattenfall Eldistribution AB – ledningsrätt för starkström med aktbeteckning
0480-08/30.1

Vattenfall Regionnät AB – ledningsrätt för starkström med aktbeteckning 0480-
97/81.1

Vattenfall Eldistribution AB – lågspänningsluftledning som går till Fåfångans
café

Hur man överklagar

Om ni vill överklaga Nyköpings kommuns beslut ska ni skriva till Länsstyrelsen i Södermanlands län. Överklagandet ska dock skickas till Nyköpings kommun, 611 83 Nyköpings kommun.

Av överklagandet ska det framgå vilket beslut ni överklagar, ange diarienummer, och hur ni vill att beslutet ska ändras. Ni bör också tala om varför ni anser att beslutet ska ändras.

Skrivelsen ska undertecknas. Uppge även adress och telefonnummer. Om ni har handlingar eller annat som ni anser stöder er uppfattning bör ni skicka med detta.

Nyköpings kommun måste ha ert överklagande **senast den 17 december 2025** annars kan överklagandet inte tas upp till prövning.

Behöver ni veta mer om hur ni ska göra kan ni kontakta Nyköpings kommun, 0155-24 80 80 eller Länsstyrelsen i Södermanlands län 010-223 40 00.